

МАРИН УРУМОВ
Председател на
Сдружението на писателите –
Варна, от 24 октомври 2024 г.
За Деня на народните будители

Честит празник на всички онези българи, за които Денят на народните будители действително е празник, а не пореден повод за празнуване!

Защото само три десетилетия след Освобождението, през 1909 г., няколко души от гр. Пловдив решават да честват паметта на ония... да ги нарека **ренесансови българи** (защото се боя, че понятието „възрожденец“ напоследък за съжаление придоби един малко по-различен и негативен смисъл) – писатели и революционери – съхранили и възродили българския дух, и подтикнали „раята“ да се бори и мре за свобода и национален суверенитет.

С тринайсетгодишно закъснение това спонтанно начинание е подкрепено най-сетне и от българския парламент, който, по предложение на Стоян Омарчевски, обявява датата за **Ден на народните будители**. От тогава до днешния ден една намаляваща част от българския народ отдава своето признание на всички знайни и неизвестни творци и революционери, посветили творчеството и отдали живота си за съхраняването на българщината и опазването на националния ни суверенитет.

За това на този ден и аз свеждам глава пред тези **Българи и Хора на духа**, живели преди нас и отдали живота и творчеството си за нас. Защото дори физически мъртви, техният дух все още туктам е жив. И това, за разлика от делата на властта, е видно в достойните начинания и постъпките на някои от най-обикновените... или необикновени... днешни съвременници, което все още ме кара да се чувствам горд, че съм българин и творя в България.

Още веднъж – честит празник, но не празник, разбират като пълнота на трапезите, а празник на българския дух, в който да си спомним и дори мислено да сведем глава пред достойните дела на онези преди нас. На многая лета!

КАТЯ ВАНГЕЛОВА
Председател на Сдружението на писателите – Варна, до 24 октомври 2024 г.

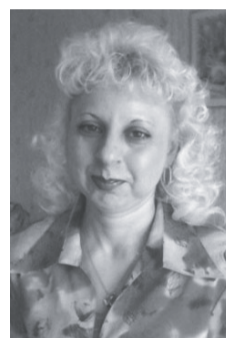
ОТЧИТАНЕ НА ДЕСЕТИЯ ЮБИЛЕЕН НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ „АТАНАС ЛИПЧЕВ – 2024“

Сдружението на писателите – Варна, вече десет години „плува“ в „морето“ на Атанас Липчев чрез Националния литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев“, учреден в памет на известния български писател Атанас Липчев и осъществяван благодарение на финансовата подкрепа на Фонд „Култура“ към Община Варна.

„Плувците“ винаги са с български дух и прииждат от различни краища на родната България и света. Те разказват за отчуждението, илюзорната свобода, човешината и дълбоката българска душевност. Трудно е да се гмуркаш в мътните води на днешния свят. Текстовете разкриват съвременния човек като индивидуалист, който не харесва съвременното си и не е склонен на компромис и толеранс към общото. Десет години талантиви автори пускат своите въглечета в огъня, наре-

чен „Атанас Липчев“, благодарение на което той гори с буен пла-

мък. Темата на тазгодишния конкурс беше: „...Сънуваше, че тази нощ му е последна. Че утре вече няма да го има на Божия свят...“ – от романа „Тежки пари“.

Зададената тема провокира у авторите размишления за преходността на човешкия живот и за смъртта. Има творби за любов, омраза, самоубийство, за нови виртуални измерения. Дори има един разказ за епидемията от коклюш – тоест този литературен конкурс е огледало на времената, в които живеем, и отразява промяната на на-

чина на живот и на обществото. Творецът е неспокоен търси, затова и получава прозрения – онова приятно жужене, което помага да се създаде медената творба. Светлината се ражда в Словото, а човек провижда чрез светлината на Словото – то е отражателят на душите, сетивата и възприятията ни. Помага ни да достигнем до ценни екстракти и концентрати, а именно – човек няма ли любов, във всичките ѝ проявления, не осмисля живота си и не достига до светлина и мъдрост! Перото винаги показва онова, което прави живота значим и стойностен, а най-вече и осмислен.

На с. 10.

МАРТА РАДЕВА

В МРЕЖАТА НА ЖИВОТА (Размисли за романа „Фустанела“ на Атанас Липчев)

лодките на рибарите потеглят през канала към морето. Слънцето вече клони към запад, когато (в края на книгата) Кирето тръгва пеш след ч у ч у л и г а т а . Защото не може да лети. Все още.

„Фустанела“ (Велико Търново: „Фабър“, 2009) разказва за едно от маргиналните

пространства, в което са намерили убежище ония от нас, които са престанали да се зальгват, че могат да излязат от изпитанието „живот“ като победители. Анжело, Мазния, капитан Чико, Кирето, Ема, Дели Андон, Липованеца, Професора са напуснали осигуреното си съществуване сред лъскавите придобивки, натрупани през вековете човешка цивилизация.

Напуснали са битата, за да се окажат лице в лице с оголеното битие на собствената си голгота. Повечето са го направили несъзнателно – подгонени от непосилните за тях изисквания на обществото; от нуждата да имат спокойно кътче, където всеки ден да се мъчат да удавят мъката си в изгарящата гърлото ракия. Други – като Кирето, персонажа, от чието име се води повествованието, и Професора, напълно осъзнато са поели своя кръст, очаквайки Той да реши кога да сложи край на саморазяждащото ги чувство за вина, с което трябва да доживяват живота си.

На с. 10.

СЛЕД 66-ИЯ КОНГРЕС НА UMEM

Град Варна бе домакин на 66-ия конгрес на UMEM (Union Mondiale des Écrivains Médecins) – Международния съюз на писателите лекари към ЮНЕСКО, който се проведе от 11 до 15 септември 2024 г. Случи се благодарение на съдействието на проф. д-р Златимир Коларов, който от 2014 г. насам е председател на Съюза на писателите лекари в България „Димитър Димов“, а от 2023 г. е генерален секретар на UMEM. Също – благодарение на активната дейност на Организационния комитет за форума: проф. д-р Златимир Коларов, Лъчезар Кайтазки, Мария Василева, Марина Персенг, Стоимен Димитров, Милен Чолаков, Христина Божинова-Димитрова, Юлиан Корабов.

За участие в конгреса, гости на Варна бяха над четиридесет

лекари – писатели от България: от София, Карлово, Шумен, Бургас, Сунгурларе и Ямбол, и от света: от Италия, Франция, Португалия, Германия, Полша, Мозамбик, Украйна и др.

В литературната програма на конгреса участваха шестима лекари от нашия град, между които членовете на Сдружението на писателите: доц. д-р Добрин Паскалев, д-р Веска Дучева, д-р Христина Божинова-Димитрова, както и трима студенти от Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Връчени бяха новоучредените награди „Хипократ и Пегас – UMEM“ – за литературно творчество и принос: на д-р Карлос Виейра Рейс от Португалия, д-р Лоран Веркустр от

Франция, д-р Мадалена Бонели от Италия и проф. д-р Златимир Коларов от България.

За участниците и гостите бе организирана богата културна програма, която включваше посещения на забележителности във Варна, Балчик, Калиакра, Побити камъни, Девня, Плиска, Мадарския конник.

Значим международен културен форум, 66-ият конгрес на UMEM бе осъществен с подкрепата и съдействието на „Софарма“, Община Варна, Районната колегия на БЛС – Варна, Медицинския университет – Варна, и частни дарители.

После, на 29 октомври 2024 г. в София – в Къщата-музей на Христо Смирненски, се състоя отчетно-изборното събрание на Съюза на писателите лекари

в България „Димитър Димов“. Избран беше нов Управителен съвет, в състав: проф. д-р Златимир Коларов – председател; д-р Христина Божинова-Димитрова – заместник-председател; членове: Айча М. Заралиева, Анастас Цв. Иванов, Юлиан Н. Корабов. Като почетен председател на Съюза остава д-р Фани Цуракова.

От Сдружението на писателите – Варна, сърдечно поздравяваме д-р Христина Божинова-Димитрова за оказаното от колегите ѝ доверие с избора за заместник-председател на Съюза на писателите лекари в България „Димитър Димов“. Желаям ѝ здраве, дръзновение, енергия и упоритост за постигане на нови успешни изяви – като лекар, поет и вдъхновен организатор.

КИЛ

IN MEMORIAM

МАСИС ХАДЖОЛЯН

(16.ІІІ.1932 – 1.ХІ.2024)

В утрото на Деня на народните будители, на 1 ноември 2024 г., завърши земният път на българския прокурор и университетски преподавател, виден обществен деец и член на Сдружението на писателите – Варна, доц. д-р Масис Бердж Хаджожян.

Масис Хаджожян е роден на 16 март 1932 г. във Варна, където живее родът му от 300 години насам. Завършил е Юридическия факултет в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Първите две години след дипломирането си е бил адвокат, а после 32 години – прокурор. Изминава всички стълбици на йерархията – заместник-районен, районен, заместник-окръжен и окръжен прокурор във Варненската окръжна прокуратура. Пенсонира се през 1992 г. и в следващите 15 години е адвокат и преподавател.

Още докато работи в прокуратурата, е привлечен за хоноруван преподавател в Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование (ДИКПО) – Варна (тогава: Институт за усъвършенстване на учителите „Д-р Петър Берон“) към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Преподава по проблеми на държавата и на правото.

През октомври 1991 г. започва обучението на първите студенти на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. Доц. д-р Масис Хаджожян е сред създателите на Юридическия факултет, на който впоследствие е зам.-декан и декан. Преподава конституционно право, като обогатява правната материя с безценния си опит на прокурор. Един от малкото специалисти по европейско право в България. В този период става член на Съюза на учените – клон Варна, а по-късно е член на неговия Управителния съвет и заместник-председател. След това е почетен член на същия този съюз. Почетен професор на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Бил е в църковното настоятелство на Арменската апостолическа църква „Свети Саркис“ във Варна, а също – заместник-председател на организация „Ереван“, председател на варненската арменска общност.

Носител е на ордените „Св. св. Кирил и Методий“ – втора и първа степен. Притежател на Почетен знак – златен – на Община Варна. През 2015 г. е награден от главния прокурор Сотир Цацаров „за изключителни заслуги в областта на науката и прокурорската дейност в България“.

Масис Хаджожян е автор на разпопосочни по тематика книги. На монографии и редица учебници: „Българската конституция и съвременният конституционализъм“ (1993); „Учение за държавата и конституционното право“ (1993); „Съдебната власт“ (1995 и 2008); „Учение за държавата“ (1998); „Конституционно право на Република България“ (2000 и 2005); „Европейско конституционно право“ (2004); „Конституционни механизми във властта“ (2006); „Прокурорът“ (2009); „Въведение в правото“ (2010); „Основи на правото“ (2010); „Държава, право, конституция“, т. I – IV (2002 – 2017); „Съюз на учените – Варна“ (2013); „Съюз на учените – Варна. Исторически преглед“ (в съавторство с проф. Маргарита Бъчварова). Има краеведски изследвания: „Арменски родове в град Варна“ (2010); „Арменски духовни сияния“ (2018). Пише стихотворения – има две съвместни издания с авторката Дима Димитрова през 2021 г.: „Когато плачеше сърцето“ и „Поезия“, както и самостоятелната книга „Душеви излияния“ (лирика, 2021).

Бог да го прости! Поклон!

БОРИСЛАВ ДРЯНОВСКИ

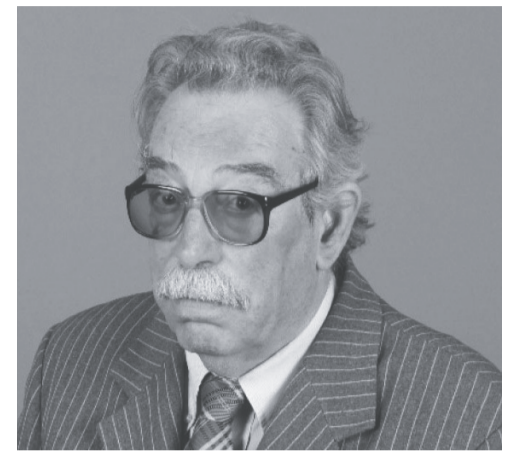
(3.ІІІ.1944 – 8.ХІ.2024)

На 8 ноември 2024 г., в деня, когато Българската православна църква бележи Събор на св. Архангел Михаил (Архангеловден), си отиде историкът и изследовател Борислав Дряновски, дългогодишен директор на Държавен архив – Варна, за когото Ангел Дюлгеров бе писал в книгата си „Автобиографични досътворения на несътвореното свише“ (Изд. „Онгъл“, 2020, ISBN 978-619-7373-78-3).

Борислав Николов Дряновски е роден на 3 март 1944 г. в гр. Варна. През 1970 г. завършва специалност „История и Българска филология“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. От 1969 до 1971 г. работи като учител в с. Генерал Киселово. От февруари 1971 г. постъпва на работа в Държавен архив – Варна, първоначално като специалист-архивист, а от 1995 г. до пенсионирането си през 2008 г. – като директор на институцията.

В периода 1972 – 2018 г. издава над 40 книги и сборници, на които е автор, съавтор или съставител: „Капитан Петко Войвода. Документи и материали по следствено дело №13 от 1894 г.“; „Капитан Петко Войвода“; „Борбите на българите от Варненска и Преславска епархия за църковна независимост: 1840 – 1879 г.“; „Изграждане на българска администрация и гражданско общество във Варна и Варненска губерния след Освобождението: 1878 – 1880 г.“; „Княз Александър Батенберг и Варна“; „125 години управление на горите във Варненския регион“; „Пристанище Варна: 1347 – 1906 г.“; „Консулски представителства във Варна: 1352 – 2009 г.“; „Почетните граждани на Варна“; „Кметовете на Варна“, т. I – IV; „140 години съдебна власт във Варна“; „Водоснабдяването и канализацията на Варна“; „Губернатори и окръжни управители на Варна“; „История на Варненската адвокататура“; „История на Варненската червенокръстка организация“; „История на Варна“, т. III и др.

Над 300 са заглавията на публикации в книги, сборници и юбилейни издания, статии във вестници, списания, неперии-

дични единични издания и електронни медии.

Автор и водещ е на редица радиопредавания, посветени на миналото на Варна и Варненския край, в ефира на Радио Варна, в рубриците: „Улиците на Варна“ (2010 – 2011 г., 75 бр. предавания), „Неизвестно за известното“ (2011 – 2013 г., 60 бр. предавания), „Лица и събития“ (2013 – 2016, – 30 бр. предавания) и „Губернатори и окръжни управители на Варна“ (2017 г. – 17 бр. предавания).

През 2000 г. Борислав Дряновски е награден със златен медал от Тракийското дружество по повод публицистичната му дейност, посветена на Капитан Петко войвода.

През юли 2007 г. е удостоен с Почетен знак и лента за принос към съхраняването и опазването на историческата памет на Варна.

За книгата „Кметовете на Варна: 1878 – 1903 г.“ през май 2011 г. му е присъдена награда „Варна“ в раздел „Публицистика и журналистика“.

През 2024 г., по повод 80-годишнината му, Борислав Дряновски получава признание за цялостния му принос към историята на града и страната ни, като е удостоен със званието „Почетен гражданин на град Варна“.

Бог да го прости! Поклон пред светлата му памет!

ХРОНИКА

На 8 юли 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бяха връчени грамоти и награди на лауреатите от четвъртото издание на Международния литературен конкурс „Изящното перо – 2024“.

Конкурсът води началото си от 2017 г. и се провежда през

ВАНЯ КОЛЕВА

ВРЪЧВАНЕ НА НАГРАДИТЕ ОТ „ИЗЯЩНОТО ПЕРО – 2024“

две години. Всяко издание е с различна тема. През 2024 г. темата е „Светът и новото време“. С текстове се включват българи от Австрия, Италия, Франция, Гърция, Австралия, Канада,

Израел, Швейцария, САЩ и разбира се, от България. Наградените творби са в две категории – за поезия и за проза. Авторите получават грамота и сувенирно изящно перо – символ на конкурса. Тази година организатори са Салонът за българска култура и духовност – Чикаго, и Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина, подкрепени от Изпълнителната агенция за българите в чужбина.

Както и в предишни години, през 2024-та варненските автори имат много силно присъствие. Седем са наградените варненци: **Даниела Паскова** – Първа награда за разказ – за „Сапунени балони“; **Гая Симова** – Първа награда за разказ – за „Спасете Хинд“; **Марин Урумов** – Трета награда за разказ – за „Книгата“; **Силвия Милева** – Втора награда за поезия – за „Свят“; **Лилия Маринова** – Трета награда за поезия – за „В двадесет и първи век“; **Мая Цекова** – Специална награда за афоризми. В раздел „Детско творчество“ –

до 18 години, с Втора награда за есе е отличена **Надежда Бомбова** – ученичка в Средното училище за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ – Варна, и автор на в. КИЛ, бр. 1 (406), 2023 г., стр. „Младежка лира“.

Отделно, **Катя Вангелова** и **Ваня Колева** получиха **Почетна грамота за принос към българската култура**.

Във Варна за втори път се отбелязва подобно тържествено връчване на наградите от Международния литературен конкурс „Изящното перо“, с участието на г-жа Снежана Галчева – журналист и писател, президент на Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина и председател на Салона за българска култура и духовност в Чикаго. Първата среща на Снежана Галчева с творци от нашия град бе в Дома на писателя (ул. „Крале Марко“ 11) на 11 юни 2022 г., когато тя бе пристигнала за връчване на наградите от конкурса за 2019 и 2021 г.

Като втора част от събитието

на 8 юли 2024 г. бе представена книгата на Снежана Галчева – „Отразена светлина. Сборник интервюта и рецензии“ (София: Изд. „Мултипринт“, 2024, с. 1–278).

Водеща за празничната вечер бе Ваня Колева.

От своя страна Снежана Галчева изрази задоволството си от възможността да се срещне лично с наградените автори. Тя сподели, че е особено щастлива, че изкуството може да сближава и да стопява физическите граници. Разказа какво я е накарало да събере ведно своите 14 интервюта и 11 рецензии и защо е избрала точно това заглавие за сборника – „Отразена светлина“, което да отговаря на нейните замисъл и идея.

По-късно, в броя от 18 юли 2024 г. на вестника на българите в САЩ и Канада – „България сега“ (година 20), Чикаго, Снежана Галчева публикува отзив под наслов: „Изящното перо“ прелетя до Арт салон Радио Варна“ (Available from: <https://www.bulgariasega.com/featured/149682.html/изящното-перо-прелетя-до-арт-салон/>).

От ляво надясно: Марин Урумов, Даниела Паскова, Гая Симова, Снежана Галчева, Ваня Колева, Катя Вангелова, д-р Христина Божинова-Димитрова.

МЛАДЕЖКА ЛИРА

ХЕЛИН
БАЙРАКТАРОВА

Хелин Ерханова Байрактарова е родена в гр. Кубрат, област Разград. Студентка във втори курс в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, специалност „Фармация“. Участник в литературните четения на 66-ия конгрес на УМЕМ.

* * *

Обещавам ти – ще дойда и в ума ти ще се настани.

Ще бъде муза за деня ти и нежност в късните часове на вечерта.

Вечност едва ли ще ти обещава.

Знаеш, тя е за смелите

сърца,

а аз днес съм решила просто да бъда жена.

НА НЕГО, МОРЕТО

На него, морето, нека бъдат тези редове.

На него, чиито приливи и отливи ме поставиха пак на колене.

На приливите му.

На вятъра, който донася.

На хаоса, който оставя след себе си.

На нея.

На онази, която седи на брега.

На нея желая само него,

морето.

* * *

Неделите с него ми бяха любими.

Аз – изгубила се в неговия поглед нереален.

Той – изгубил се в моите коси безкрайни.

Аз и той – две сърца крилати.

...

Неделите с него ми бяха любими.

Сега седмицата има само шест дни,

а с него ни дели цяла любов разстояние.

ЗА МИГ ПОСПРИ

Как лети времето... Вече съм на 19 години, момиче от XXI век. А в какви вре-

НЕЛИ
КРУМОВА

Нели Апостолова Крумова е родена в гр. Варна. Студентка е във втори курс в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, специалност „Фармация“.

Ударът на живота мрази слабите,

лесните хора.

Справедливост той не познава...

Суров е и често ни наранява.

Хората страдат и носят всеки товар.

Да станеш роб на мечтите,

не е никакъв дар.

Принуждава ни да се примирим, а кой

иска да е просто един забележим мим?

На кого му е нужен златен синджир,

някой да дърпа и контролира сърцето му

от сапфир?

Мечтата на всеки е да бъде господар,

но има ли смисъл, като живее в него един

прост главатар?

Прикриваме с маски красиви усмивките,

които отдавна под гнила плът
са се скрили.

Нужна ли е тази суета в счупеното
огледало от лъжа,
скрита под разбитите сърца на хората,
загубили своята душа.
В клетката дали лесно виждат се
незначителни за света мечти?
Птицата иска да полети, но уви,
от чужди приказки и небето
даже се смути.
Облаци и мрак покриха го и не позволиха
птицата да се извиси,
за да усети вятърът как гали
кристалните очи,
загубили блясъка за миг дори!

Спри и погледни,
не бди част от чуждите
и комерсиалните мечти!
Излез от клетката си и ще видиш света
извън мъгливите стени,
усмихай се и щастието ще те осени!

Сигурно си отишъл на бял кон, с рикарски доспехи и много цветя, като в приказките, нали?

како иска душата ми?
Иска да няма безумие, нито стон.
С дъха на стихията всеки носи своя товар
и в края на пътеката,

който е издържал изпита на живота,
той ще приеме най-големия дар –
безсмъртието на душата.

АРХИВЪТ НА ДУШАТА

Смирението и разплатата...
Нещата, които имат смисъл...
Перото на съзнанието се е загнездило
под крилото на Господ.
Страшното е, че душата страда.
Поема си дъх, пристъпва на пръсти
и така – до гроба.

Дядо се засмя.
– Нищо подобно. Отидох със старата
кола на баща си, не бях с рикарски доспехи,
нито с кралска корона, но бях откъснал едно
лале от съседската градина. Мислиш ли, че
баба ти би се впечатлила от скъпа кола и
бляскави неща?

Тогава не разбрах напълно дядо. Дори
бях леко разочарована, защото за мен в онези
години той беше герой от приказките,
който може да се изправи пред всяка трудност
и да победи всяко зло. Дори и змея с
трите глави!

Годините минаваха, дните се нижеха
щастливи у дома и на село – при баба и
дядо. Растях и попивах от дядовата мъдрост
и бабината нежност, от тяхната обич и всеотдайност
един към друг. Вече бях в девети клас
(а сякаш беше вчера денят, в който цялата
фамилия – начело с дядо, разбира се,
ме изпрати за първия звънец в училище).
Ех, колко ми липсва онова малко момиче
сега!...

Сякаш някак изведнъж всичко се промени.
Изневиделица се появи някакъв опасен
вирус с името Ковид-19. Въведени бяха
ужасни, но разумни и необходими за оцеляването
ни мерки. Трябваше да уча дистанционно
от къщи, по цял ден да стоя пред един
монитор, който вече ненавиждам. Не
виждах приятелите и близките си. Всички
носехме маски и не се виждаха усмивки,
а само едни уплашени погледи. Не ходех
при баба и дядо, за да ги предпазя, но
вярвах, че е за добро, че това ще отmine
и скоро всички заедно отново ще бъдем
около голямата семейна трапеза.

Минаха месеци и нищо не се бе променило.
Зимата си замина, дойде пролетта,
след нея лятото. Пристигна и есента –
любимият ми сезон. Есента, която символизираше
отминаването на старото, с падащите
листа и ни подготвяше за ново начало,
за нови надежди. Една вечер телефонът
звънна. Дядо не беше добре и го караха
към болницата. Помня тази нощ, помня
я много добре. Датата беше 1 ноември,
часът – малко преди полунощ, а местоположението
– Спешното, или както аз вече го наричам
– адът. Дълги и мрачни коридори, в които
до грозните сивкави стени стоят разтревожени
близки и чакат вест за надежда. Там
бързаха уморени очи на хора с бели престилки,
със скрита зад маските тъга. Колко ли плач,

колко ли писъци и безпомощни гласове
бяха чули те? В тази нощ, изтръпнала от
страх, видях отново истинската любов.
Видях я с очите си, макар и през замъгленото
стъкло. Дядо ми лежеше на носилка,
която го отнасяше към интензивното
отделение. Не бях го виждала толкова
блед и безпомощен. Но очите му
търсеха нещо, търсеха някого. Медицинската
сестра внезапно спря, вратата се отвори...
Извикаха името на баба ми и тя затича
към дядо.

Гледаше го, все едно се виждат за пръв път
и отново се влюбва в него.

– Как си? – попита го тя и леко се усмихна,
за да не текнат сълзите отново.

– Добре съм, не се тревожи! – само това
каза дядо, както винаги – точен и ясен.

Баба го целуна през маската и докато
отвори очи, дядо вече го нямаше пред нея.

След това плака много, но в погледа ѝ се
четеше думата ЛЮБОВ. Всички знаехме,
че дядо си тръгна от нас, отиде на дълго
пътуване, а ние останахме на гарата,
на която пътниците никога не се връщат.

На мене не ми позволиха да го прегърна
за последно, да се сбогувам с него – моя
герой от детството. Днес мога само да му
подаря едно стихотворение – с обещанието,
че оставам завинаги внучката на дядо,
която ще го помни и обича винаги.

Не си отивай,
за миг поспри!
Липсваш ми –
знаеш го, нали?

Къщата вече опустя,
твоята усмивка я няма там сега.
Върни се, моля те, за миг се спри!
Прегърни ме и сълзите ми изтрий.
Ти нали казваше така:
„На дядо внучката – все радостна е тя!“
Липсата сълзите няма да запълнят.
Стаите потънали са в мрак.
На двора птицата и тя тъгува
за своя събеседник по душа.
Часовникът тиктака неуморно,
а баба се е скрила там сама
и утеха няма за нашите сърца.

Не тръгвай, моля те,
за миг поспри!
Липсваш ми,
знаеш го, нали?

ЛИТЕРАТУРНА АНКЕТА НА КИЛ

1. Къде премина детството Ви? С кои автори и книги пораснахте? Кое е първото стихотворение, което научихте наизуст?

2. Книги с каква тематика и стил на писане предпочитате да четете? Имате ли любими автори, към които се връщате винаги?

3. А какво събужда интереса Ви да прочетете и как избирате книги от съвременни автори? По издателската реклама, по препоръка на приятели, по книжни ревюта в интернет или по друг начин?

4. Кога за първи път посегнахте към писането и в какъв жанр? По принцип как избирате жанра, в който се чувствате най-уютно – поезия, проза, сатира или друго?

5. Има ли някой със специално място в процеса на творческото Ви израстване? Някой, когото определяте като свой Учител (с главно У) и признателността

към когото е безусловна във времето?

6. Какво изпитахте, като видяхте отпечатана първата си книга?

7. С дистанция на времето – какво най-общо Ви провокира да пишете? Какви теми и въпроси Ви вълнуват най-често? Какви принципи отстоявате?

8. През кои часове от денонощието седяте пред белия лист? Умеете ли да се абстрахирате от средата, която Ви заобикаля, и можете ли да пишете по всяко време, или се усамотявате далеч от всички и навътре в себе си?

9. Смятате ли, че варненските литературни творци са популяризирани достатъчно? Какво трябва да се промени според Вас? Какво бихте препоръчали? (Например субсидиране на местните издателства за мотивирането им да издават и популяризират варненски автори? Представянето на повече варненци на Алея на книгата? Прежеждането им на чужди езици? Или друго?)

Владимир Стоянов Стоянов е роден на 11 октомври 1959 г. в град Варна. Завършва българска филология в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ (1983). Има специализация по методика на литературното образование в същото учебно заведение (1994) и II клас – квалификация като учител на Министерството на науката и образованието (1994). След защита на дисертация на тема „Слово и музика в обучението по българска литература в училище (V – XII клас)“ на 28 юни 2019 г., му е присъдена образователната и научна степен „доктор“ във Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“.

Поет, преводач, литературовед, композитор и бард. Автор на стихотворения и пиктограми, есета, литературна критика и история, творец и изпълнител на музикални композиции и авторски песни, превеждал мнозина чужди поети и съставител на различни сборници, за Владимир Стоянов е характерна склонността да експериментира – в словото и музиката, с различна стилистика и неочаквани по сила регистри. Негови творби са публикувани в ред национални и чужди вестници, списания, антологии, алманаси, сайтове. Излъчвани са в емисиите на радио- и телевизионни центрове в страната и

ВЛАДИМИР СТОЯНОВ И БЪЛГАРСКОТО „ПЕЕЩО СЛОВО“ [1]

чужбина. Превеждан е на руски, украински, естонски, полски, на китайски и испански език.

Над 40 са издадените книги на Владимир Стоянов. Внутрителна част от тях – от „Ако повярваш“ (1991) до „Пътят от трохи“ (2024), съдържат авторска поезия, като повечето са придружени с дискове с музика, китарни изпълнения и вокал от самия него. Владимир Стоянов е преводач и съставител на двуезични сборници с поезия от руски и световни творци (Лидия Анискович, Галина Дубинина, Алексей Филимонов, Олег Чухно, Любов Турбина, Варлам Шаламов, Владимир Набоков, Иеромонах Роман [Александър Матюшин], Владимир Мала-

ховский). Също и триезичната книга „Афоризми – 2. Афоризми от Алберт Туссейн“ (2016), на която преводът на български език е от Владимир Стоянов.

Поетът последователно издирва текстове на забравени автори, като съставя сборници с творчеството им. За Вен Тин (Стефан Тинтеров) (1994), за когото пише и монографията „Защо то съм избраник. Творчеството на Вен Тин в контекста на българската литература“ (2000; електронно издание: LiterNet, 27.10.2002. Available from: <http://liternet.bg/publish/vstoyanov/izbranic/content.htm>). За Фикри Шукриев (2011).

Тригълникът „сладкозвучие

– смисъл/същина – образност“ е в центъра на дългогодишните изследвания на Владимир Стоянов върху българския език. Проектиран е и в монографията „Духовният иконостас на рода или песента в нас без начало и без край. Слово и музика в обучението по българска литература в училище (V – XII клас)“ (2021). Към тази книга е приложен диск с „филмовата трилогия“ „Славянските богове“ – фолклорно-митологични наблюдения на Владимир Стоянов, още една посока в неговите интереси. Изследванията са разширен поглед към заложеното далеч по-рано – в двата негови свитъка на помагалата по български език и литература: VII – VIII клас (Варна, 1993 и 1994 г.).

Като синтез между поезия, литературознание, езикознание, етнология, се появява книгата „До морето и назад. Приказки от гладни и от сити да Скития – страна на придошлите“ (2021). С размисли върху езика и нравите български, които се пресрещат и кръстосват с традиционни, познати легенди и предания, но и със събития от актуалната ни днес съвременност, включително с добили анекдотична стойност словесни грешки, допускани поради недомислие или недостатъчна грамотност.

Отделно от книгите, Владимир Стоянов издава компактдискове със

своя музика и авторски песни.

Активната дейност на твореца е причина за множеството негови награди. Сред тях: Годишната награда на СБП за литературна критика и история за 2006 г.; наградата „Георги Братанов“ – за поезия (2009); Награда „Варна“ – за превод (2011). Лауреат е на литературната премия „Инокентий Анненский“ (Санкт Петербург, 2012) и на много още отличия от национални и международни конкурси за поезия, авторска песен, литературна критика, преводи. През 2014 г. е удостоен със званието „Заслужил деятел на изкуствата“ на Международната асоциация „Изкуство народов мира“. През 2021 г. е награден със златен и сребърен медал на Международния конкурс „Изкуство. Совершенство. Признание“ на Международната академия на съвременните изкуства (МАСИ) в Москва.

Член е на Съюза на българските писатели, както и на различни чужди творчески организации.

Актуални и подробни сведения за работата на Владимир Стоянов могат да се видят в неговия уебсайт: vlstoyanov.com.

1. „Пеещо слово“ – заглавие на стихотворение на Владимир Стоянов от книгата му „Притча за дървото“ (2009).

дават възможности за преводаческа дейност и популяризация на авторите от Варна зад граница. Парите са средство, а не цел. Не ваксините и въоръжаването, а културното израстване на нацията е основа за нейното бъдеще. Но духът и душата на нацията къде са те? Всякакви дребни шарлатани, социално озвучени, се опитват да ги форматират, да ги обезкървяват, да правят бизнес от тях. Накрая ще ви дам пример и с футбола. Защото от векове не сме се преместили и на йота от Неронова девиз: „Хляб и зрелища!“ Какъв български отбор е „Лудогорец“ например. Той е център за бизнес, но не и клуб, формиращ бъдещето на българския футбол, на българската футболна школа, на подрастващите български футболисти. Да живее печалбата! Бай Ганьо се е домогнал до блажено снуваната Солунска митница! А за Алеко – куршумът в сърцето. И колкото по-бързо, толкова по-добре. Да не се мъчи творецът и интелектуалецът.

ОТГОВОРИ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА АНКЕТА

1. Детството ми премина между вълните на морето и вълните на житото, между родния ми град Варна и село Бранище, Добричко. Хубаво детство – свободно, усмихнато, с много обич и светлина. Пораснах с приказките, които в началото други ми четяха и разказвах, а после аз сам четях и разказвах на по-малките от мен и особено на децата си. Обичах народните и авторските приказки и особено вълшебните. Може би, защото човек винаги има нужда от нещо особено, различно. Както Благолаж от разказа „Косачи“ на Елин Пелин заявява, че приказките са за това – да те изкарат от социалната немотия на делника и да те накарат да се почувстваш човек – богат и свободен. По въпроса за учене наизуст отграничавам два момента – по задължение и по избор. Първият вид ме е отвърщавал. Вторият ми е давал крила. Участвах в състав по художествено слово, ръководен от Борис Луканов и Иван Йорданов. Благодаря им за духа, който ми предадоха, и за това, че ме научиха да чувам сърцето на словото. Бях участник и лауреат на редица национални рецитаторски конкурси. С много обич и удоволствие си спомням и преповтарям поемата „Градчето“ от Иван Радоев, „Опълченците на Шипка“ на Иван Вазов, „На прощаване“ на Христо Ботев, стихотворенията на Александър Вутимски, Христо Смирненски, Стефан Тинтеров (Вен Тин), Стефан Цанев, Борис Христов, Иван Вълев, Георги Братанов, на такива малко познати за широката аудитория поети като Фикри Шукриев, Наско Коев, на моите приятели Иван Манолов, Ванелин Гавраилов, Емил Иванов, Иван Овчаров... Списъкът е крайно редуциран. Аз отраснах със спектаклите „Нашенци“, по разкази на Чудомир; „Старопланински легенди“ от Йордан Йовков. Станислав Стратиев си остава за мен едно от най-значимите имена на българската проза и драматургия. Никои не можа да ме убеди, че Никола Вапцаров не е значим национален поет. Когато словото диша и те кара да преживяваш, да се вълнуваш, няма как да бъде менте.

2. Чета онова, което ме грабва и ме кара да забравя за всичко и да стана част от този художествен свят. Изпитвам истинска гордост, когато

чета и говоря за Иван Вазов, Алеко Константинов, Йордан Йовков, Елин Пелин, Антон Страшимиров, Никос Казанзакис, Чудомир, Станислав Стратиев. Щастлив съм, че лично познавах и познавам такива писатели като Севда Костова, Коста Радев, Атанас Липчев, Георги Братанов...

3. Считам, че всяка случайност е закономерна. Затова при избора на книги се доверявам на интуицията си. Може заглавието да те грабне. Може една унищожителна критика да те накара да прочетеш написаното. Препоръките на приятели също са от някакво значение. Различно е. Осланям се комплексно на всичко и най-вече на случая.

4. В гимназията започнах да пиша стихове. През втората година на казармата пишех проза. Общо взето, детински занимания. Като студент през първите две години реших, че няма да цапам белия лист (и без това толкова други го правят) и няма да свиря. За съжаление не удържах и 6 месеца. И тогава разбрах, че човек трябва да прави това, което му доставя удоволствие и поддържа живота в него. Пък и времето на един човешки живот е твърде неопределено и малко, за да се лишаваме от творчеството и да се обричаме на апатия и злостен nihilизъм. За да разберем себе си и да достигнем до корените си, трябва да се научим да обичаме и уважаваме другите и по същия начин да се отнасяме към себе си. А къде се чувствам най-уютно? В живото слово, което може да изтече от мен като стихотворение, като песен, като сказ, като статия или критическа студия... Няма ограничения.

5. Най-големият ми учител е животът. Благодарен съм на родителите си – на баща си, на майка си, на дядо си по майчина линия, които ме научиха да бъда себе си, да имам собствено мнение, което да отстоявам докрай, да помагам на другите, ако мога, но да не им правя зло, да се моля в себе си за доброто. Мои учители по художествена словесност и пеене са з.а. Борис Луканов, н.а. Тодор Костов и з.а. Мария Бохачек. Безценни бяха срещите и разговорите ми с голямата

българска романистка Севда Костова, с художника интелектуалец Янко Атанасов, вечерите с писателя и поет Коста Радев, с Никола Радев, Георги Братанов, Христо Ганов, Радослав Радев, със скулптора Христо Христов, художниците Валери Чакалов, Веселин Начев, Иван Обретенов.

6. Съмнение, неверие и удовлетворение. Също и усещане, че всичко едва сега започва.

7. Проблемите, за които пиша, са около мен и в мен. Вълнуват ме човечността, естественият интелект, енциклопедизмът в своята неподправена дълбочина, обхват и простота. Вълнуват ме добрата дума, приятелството, добронамереността. Отвърщават ме цинизмът, слугинажът, предателството, безхаберие, nihilизмът. Просто разбрах, че най-стойностни са малките неща и простата истина, защото струват цял живот.

8. За писането няма специално време. То е като преживяването. Издебва те, обсебва те и ти го следваш като послушник. Пише се така, както се диша. Определянето на график и време за писане е част от ширещата се графоманщина и няма нищо общо с изкуството. Изкуството е живот, графоманщината – занаят.

9. Не споделям определение като варненски творци, добруджански творци, софийски или столични творци и т.н. Или си творец, или не си. И ако не друго, трябва да бъдеш преди всичко български творец и самобитен творец – да приличаш на себе си. Ето, аз се гордея, че съм български творец и че съм Владимир Стоянов. Всичко друго е нагаждане, форматиране с цел да бъдеш интересен. Що се отнася до Варна, е жалко, че нямаме издателство, което да бъде подпомагано от общината и да придобие статут на утвърдено национално издателство – така както е в София, в Пловдив, дори в Търново. Това трябва да бъде политика на община Варна. Какво се случи с издателство „Г. Бакалов“, с издателство „Славена“, по-късно и с „Морски свят“? Сами може да си отговорите. Да, трябва да се популяризират творците от нашия град, как-

•
Погъваща земя е възрастта, забравила да ходи по водата. И мракът, отразен от светлината, трепти като пробудена душа. Внезапен стих по устните ни свети – издига се с крилете на живота. Сънят гнездя ли е кивота за песните ни неизпети?

•
Но бялото дали ще стане черно, когато ни споходи мъдростта? Отключената тишина е ангел, който свири на латерна. Мълча като отронена следа във босите нозе на свободата. И паметта е оживяла стряха, отворила очите на нощта.

•
Побелявам и виждам снега да изплува в нощта като пристан – свободата е бяла сълза във окоето на скритата истина.

•
И си спомням десетки неща, и забравям стотици измами. И изгребвам със шепи нощта, та денят само с мен да остане.

•
Мълчаливо се вирам в снега, без да пиша във бялата книга – ужасява ме всяка следа от писеца зъбат на мастилото.

•
Побелявам и виждам снега, в тъмнината бездънна го виждам – сто снежинки от жива вода и невинаги детинско намигване.

•
От Дяволското гърло на Родопата съм хвърлил сянка до вълните на морето. И чакам в мене някой да потропа като снега, преобразил полето. Да се разтвори в белите му длани подобно светлина, простор и извор. Да се разлестят в старите си рани, приел и заплатил за своя избор.

•
Да видя, че животът ни замира като далечна есенна Колхида. Но като жрец надеждата да диря, защото красотата не умира. Тя слиза във сърцето на Родопата, по чуките на времето възлиза – утробата родилна на Европа да облича във бялата си риза.

„Пътят от трохи“ (София: изд. „Мултипринт“, 2024) е нарекл най-новата си книга Владимир Стоянов. Нетраен, несигурен, илюзорен, „Пътят от трохи“ асоциативно напомня за съдбата на Хензел и Гретел, братчето и сестричето от приказката на Якоб и Вилхелм Грим[1], изоставени от родителите им „насред гората – там, където е най-гъста“ (с. 116). После и „още по-навътре в гората, за да не открият отново как да се върнат“ (с. 119). И ако първия път Хензел успява да събере достатъчно бели камъчета, с които да маркира стъпките си, и така двамата с Гретел да намерят посоката обратно към дома, то после, „натрошил хляба в джоба си“, той пуца „трохички на земята“ (с. 119, 121). Тази следа обаче се изгубва, защото „хилядите птици, рещи се над гората“, са изкъвали трохите (с. 121). Оставени без пътеводните си знаци, децата безпомощно се лутат, докато стигнат къщата на злата вещица, и тя за дълго ги подлага на изпитания, преди да съумеят отново да се върнат въщи.

„Пътят от трохи“ е наречена книгата, защото изменчиви, непостоянни и противоречиви, а често и изгубени са стъпките на човека в житейския му път. Лута се човек в търсене на добруването и щастието си. Но благословен е той, ако открие рамо, на което да се опре; ако има с кого да сподели диренията си. Владимир Стоянов е открил опора и сродна душа. На нея е посветил книгата: „На светлото момиче, което пое с мен по пътя от трохи, за да се превърне в мой дом, в мой живот, в моя песен, в майка на децата ми...“.

Крекки, нетрайни са хлебните трохи, но поетът и „светлото момиче“ непоколебимо вървят по тяхната диря. Като че не с трохи, а с бели камъчета е маркиран пътят им. Вървят напред, но се и връщат – към спомени и знание за род и Родина. По дирята на Езика и Думите: „И бавно дробя на трохици речта си – / при себе си с тях да се върна“ (с. 8), изрича поетът. В това е смисълът – човек да се завърне в себе си! В дълбините на своята душа и мисли, да се преоткрие. Тогава той наистина е „в дома си“ – в равновесното състояние между външните кризи и вътрешните терзания, в руслото на собствения свят и тишината на своя мир. „Дали най-подир се завръщам в дома си, / или надалеч ще осъмна?“ – това е съдбовната дилема, която всеки решава за себе си. В дихотомията между своя дом, своето Аз и далечността; в противоречието между Центъра и Периферията се строи и надгражда светът, а изборът на едната или другата посока определя постигането на магичния „Сън за щастие“ (Пенчо Славейков), към който всеки копнее. Малцина го постигат – с помощта на „думите“, които „имат пространство на ехо, / защото с любов са изречени“ (с. 8). Когато любовта, мирът и доверие, хармонията между човешките са „трохите“, белязали пътя им.

До мига на съдбовния край. Или поне дотогава: „Когато стигнах / края на мъглата“, за да е възможно последното: „слязех от облаците“ (с. 220), според последния текст от книгата.

Между първото стихотворение („Къщата“) и последното („Край на мъглата“) книгата включва няколко цикъла: „Невидимо диваче“, „Язовец“, „Кълбото“, „Изкълваните трохи“, „Домът на трите Богородици“, „Сенки в бързее“.

С „Невидимо диваче“ започва едноименният цикъл – с бленуване по „детският ми рай – / тревата с двора, чакащата къща“, населена с възлюбеното на мечти и фантазии, на песни и звуци, на цветове и образи – от люлката и китката здравец, с волността и непокорството на „деца,

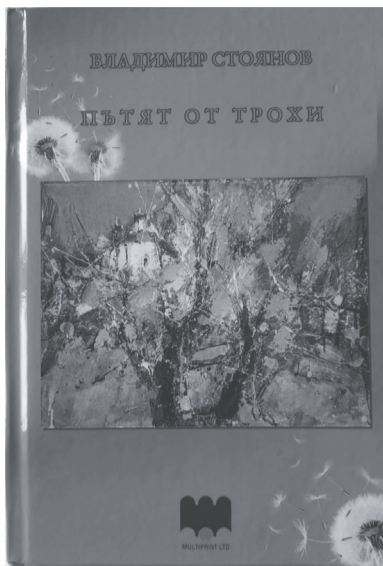
ВАНЯ КОЛЕВА

„ПЪТЯТ ОТ ТРОХИ“ НА ВЛАДИМИР СТОЯНОВ: КНИГА ЗА СЛОВОТО И СВОБОДНИЯ ДУХ

съблечени до кръста“, през „църквата стълпена“ и неусетното израстване – до пътя обратно, когато човекът, притихнал и помъдрил с годините, се вижда и търси следите, по които да се върне „в спомените“; със силата да се усмихне, за „да не заплаче“ (с. 11). Надява се да провиди и открие „скритата ми същност“ – и понеже „нещо все ме дърпа за езика“, да опита да я изрече (с. 12). „Исках всичко да забера“, заявява лирическият аз и с ясен глас, с открити „слух и поглед, и вкус, обоняние: сетива“ – да възвести усещането си за свобода и разбирането за онези „непонятни неща“, до които душата се докосва (с. 17). И да остане „сладкогласният предвестник“ (с. 20). Разгадавайки по сенките дълбинната същина на Историята, изговаряйки с „езикът ни и стар, и нов“ съдбовните Истини, да покаже пътя ни за възкресение чрез „изкусителния райски плод“ (с. 13). Пламти този път – ярък и вечен, устойчив и могъщ: със силата на „буквите кирилски“ и под покрива на „дарската мантия / на Преслав“, изпод която „богомилската сянка нараства“ (с. 14). А после „Арбанашката къща с вековните каменни зидове“ – символ на твърдост, на трайност и волност, препотвърждава древната сила и устойчивост на родния дух, на българската душа, богата с „думи и песни“, мъдра и светла (с. 18). Защото родният дух е изворът, „а той е вътре в мен“, и е не друго, а „любов и провидение“ (с. 25). И макар да е къса и кратка човешката ни памет, макар да „угасват спомените до працядо / и в най-добрия случай до пра-пра“, предопределено е, съдбовно – да „осъмна все така мистично / свободната ни българска душа“ (с. 26). Затова и днес, и винаги, убеден е поетът: „Синее островърхата ми песен“, в която е морето с „планината спряло да говори“ (с. 19). „Защото музиката само не умира“ (с. 30).

Владимир Стоянов продължава своите вътрешни дирения за *езика и думите* и във втори цикъл – „Язовец“. Заявява го още в първото стихотворение: „като язовец рови безкрайната нощ / мисълта, онемяла от страх помежду ни“ (с. 39). Мисълта за това, че все по-често „живеем по навик с по-малкото зло“, залутани по въпроси за референдуми, избори, по външни и чужди на душата неща... И все по-често „мълчим“, „без въздух и море, / без хоризонт и мечти“, обезверени, обезкуражени, в смущаващо примирение и досада, а ако имаме очакване, то е някой да ни каже „кога и накъде да продължим“ (с. 40). Някак забравяме изначалната истина, че: „Човек се ражда и умира сам“, че по природа е самотен „като планинско и далечно ехо“ (с. 47), и за да го чуят, и да отговорят на неговия зов и вик, трябва първо сам да надмогне гордостта, егоизма, самолюбието. Вярно, човекът е „социално животно“, пише американският психолог Елиът Арънсън, и човешката природа е интересна и колоритна, именно защото е социална[2]. Но и индивидуалист е човекът, и има склонност да предпоставя своето Аз, negliрайки въпроса, „какво накрая всъщност ще остане“ (с. 48), след земните му щения и амбиции. Не е редно да остава като „сляпо камъче“ (с. 48) той; дължен е да отвори очи и сърце, и да бъде жив! Да има памет човекът, с достойнство да пренася и предава заветите, дошли от предците му.

Особена смислова тежест тук носи стихотворението „Жертвен кръст“, посветено на поета, преводач и драматург Първан Стефанов (с.

49). Владимир Стоянов знае – Първан Стефанов предпочиташе съзвучието на тишината, философската самовглъбеност, вместо глъчавата и градския шум. Прекланяше се пред историческото и културното минало на България. Свято помнеше и пазеше традициите на своя род. Затова посветеното нему стихотворение е със знаково начало: „Изрига словото на моя род – / възкръснал дух от древните предания“. Без да се обезличава, запазвайки своята самостоятелност и ценност, Азът незримо се разлива, размива в родовата цялост и памет: „И аз съм струйка свобода без брод / пред юртата небесна на България“. В отношенията „преди – сега“ (= „минало – съвремие“), „предците/другите – аз“, лирическият Аз – чрез двуликния образ на Първан Стефанов и Владимир Стоянов – е неделно пулсиращ елемент от хилядолетната броеница, изобразяваща България: „И пак сме купом („С нами Бог!“) – „единно слово за език и за народ / оттук, додето погледът ти стига“. Многоцветна и сложно плетена е тази броеница. Сила и мощ греят в нея, но и „робски страх“ я гърчи, и позорни времена, срам, унижения тъмнеят в плетката ѝ. Владимир Стоянов дискретно цитира стихотворението на Първан Стефанов „Планина“, в което поетът заговаря за църквата до родното си село – Чепърлинци, Софийско, с което тя би могла да бъде идентифицирана, ако и да е по-известна по името на съседното село – Беренде[3]. Църква, която е двадесетина години по-нова от най-старата, Боянската, но за години наред е била ползвана като стопанска постройка. Първан Стефанов с мъка отровна: „...овце са затваряли тук доскоро. / Овцете изгизнали светците до пъпа, / но лицата са цели, ще проговорят“[4]... Изричайки отново тази болка, Владимир Стоянов обвинява чрез словата на безспорния пример и гениален предходник и за двамата – чрез стиха на Христо Ботев: „Очи тъмнеят, а глава се люшка...“ (с. 49).

Слова, след които се излива молитвата: „Помяни, помяни, Господи, / с милост да се завръщаме...“ (с. 50).

„Кълбото“ е третият цикъл. Започва с обобщаващо наблюдение: „Разплита се, заплита се / кълбото / на всички премълчани истини“ (с. 67). Пресрещат се и конфронтират разнопосочни, често противоположни ситуации. Все по-често се стига до разместване на ценности и представи, до принижаване на важното и въздигане на недостойното. Свободата е превърната в седянка (с. 71). Животът е като игра, пародия, при това – в гротескова форма. „А пътят от трохите е изяден“ (с. 71), и без изход е Лабиринтът на живота. Всеки порив към светлина и

красота, към съвършенство бива сразаван безпощадно: „И орелът си търси високо небе, / но смъртта само в миг го застига“ (с. 76). Владимир Стоянов напомня имена и факти от родната история, които отдавна се приемат като символи на родолюбие, непоколебимост и жажда за свобода. Незримо чертае изконните граници на етническото „свое“ пространство, напомняйки времена на минало величие. С кръвата си кръст чертае той (по П. К. Яворов, „Нощ“), но в стихотворенията му традиционни топоси се оказват преобърнати. За разлика от Христо Ботев („Хайдути“), у Владимир Стоянов: „Беломорският вятър *посърна далечен*“; „*Преболяха* тракийските златни полета“; дори „*Черен Дунавът бял от години потече*“, а „*иманяри преравят могили, тепета...*“ (с. 82) (курсив – В. К.), „от Дяволското гърло на Родоп“ и „до вълните на морето“ (с. 91). В словото на поета зазвучават до болка познати творби от предходници – от патриарха на българската литература и още по-назад, към древни времена. „За зората ни, първата, европейците питат ли“ – причува ни се Иван Вазов, а иззад мъглата на минали и съвременни заблуди се вплътнява фигурата на йеромонах Пансий: „Време е, братя, / да си напишем *историята!*“ (с. 82).

Болезнена е историята между минало и настояще. Горди и непокорни, свободолюбиви са били българите някога: „На себе си единствено повярвахме, / [...] защото бяхме *багатурска армия*“ (с. 83). Друго време е днес, сложно и обркъано, противоречиво, „И мислите ни вретенят безредно“ (с. 83), терзае се авторът с наболял и тежък поглед. При цялата „тази вирусно връща поквара“ (с. 87), гражданската съвест на поета не му позволява отчаяние, не го оставя да се предаде. Тъга, но и решимост има в неговото слово. Отговорност пред децата, а и към nasledниците и тяхното бъдеще:

Но как да се пропукат в нас мъжете, когато ни връхлита вече адът, а ние се изправяме пред синовете си? (с. 83)

Гласът на Владимир Стоянов „изсвирва“ като бойна тръба „и поема нататък“, със съзнанието, че „животът е кратък“ и „няма време за губене“ (с. 86). От нетрайното – „Пътят от трохи“, защото: „Изкълваха пътеката някакви птици“ (с. 82), поетът взема сили и упорство. От „паметта на водата“ (с. 86) се учи и възвзема вратата му, и както в своята по-ранна книга – „По водата ли писак“ (Велико Търново: „Фабер“, 2011), чрез особения образ на неустойчивото и мигновеното (като усещане, чувство или видение, като образ на света) Владимир Стоянов разчита на *написаното – не изречено и не изпято* Слово, което може да означава липса, лишеност от звуци, мълчание. Поетът „гледа безмълвен от разстояние“ („Пътят от трохи“, с. 68) „и разпънат“ мълчи „между пъкля кървав и рая“ (с. 152) (курсив – В. К.). Само че мълчанието има силата на крясък, вик за справедливост и чест. Защото написаното е знакова тишина, изпълнена със смисъл и наситена енергийност, която трябва да се разгадае.

Петият цикъл е „Домът на трите Богородици“. Магичен и изпълнен с тайнство, с мъдрост и знание, с добротата е този дом. Съхранява спомени той – за „дядо, аз във растеж и баша ми“. За света, който сякаш е „вътре спрял като въсяща странна магия“, и за трите Богородици, които „бдят – / да е здрав и спокоен съня ни“ (с. 137). Владимир Стоянов премисля

усещането за принадлежност, необходимостта от приемственост и връзка между поколенията. „Дом гради от трохите на думите“ (с. 153), казва той. В този градеж влага сърцето си, всичко наследено и научено, копнежи и блянове. Чрез него сверява възжелано и постигнато. Превръща се сам в частица от съграденото – в „троха от трохите“. И пак от този градеж избуяват съмненията му: „Но дали съм намерил убежище, / вече не зная“ (с. 153). Болезнена необходимост се оказва наличието на препотвърждение: „*Кажки*, че се завръщам у дома, / дори и непознат да ми е пътят“ (с. 154). Домът/градеж се разширява и всеобема пространството, като по ботевски се слива със земята на децата и децата му. Благословена земя, но и страдалница, за която не стихват проблемите, край нямаат кризите. „Кажки, че не е сбъркан моят ген / и че това съвсем не е България“ (с. 154)... „Страхувам се за времето“ (с. 158), отбелязва авторът. Но той знае.

Велики мъже е раждала тази земя. Паметни са делата им и светъл – примерът, който са оставили. Дълбока е следата в паметта на поколения след тях. Връщайки се назад в историята, Владимир Стоянов бленува: „Атила събира мъжете / на своя род Дуло, / за да върне отново / на всички България“ (с. 155)... Могъщи и непоколебими, първооснователите на държавата – живи в историческите анализи, в легенди и разкази, са възгледчето, чрез което държавата ще се възроди отново. Свидетелствата от летописите ще оживеят, ще обновят Родината. Защото „въпреки всичко / все още сме живи – недорасли деца / на *свободния български дух*“ (с. 162).

Последният, шести цикъл – „Сенки в бързее“, представя нотирани песни и музикални композиции на Владимир Стоянов. Посредством даден QR код те директно могат да се чуят в YouTube (Available from: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLkaAtKpsRHrDmc8RVKZWtTQ6m4xTbuqf>).

Цикълът е неразделна част от същината на книгата, нейно продължение и впечатляващ финал. Знак за цялостното творчество на Владимир Стоянов, който диша чрез Словото, живее чрез звуци и багри, сънува музика: „... китарата звъни / и ме превръща в пътя, / който да измина“ (с. 150).

Като цяло, „Пътят от трохи“, с песните и композициите в нея, е книга за родовата ни памет и силата на свободния дух. Защото в пряко или в преносно значение, косвено и асоциативно, авторът цитира, напомня, докосва се до други, по-рано създадени творби, случили се събития или изяви на публични личности. Разчита на знанието ни за естетика и култура, история, на разбирането ни за социално-икономическите явления. Книга за Словото е „Пътят от трохи“, за смисъла на думите, за благозвучието и музикалността на езика.

1. ГРИМ, Якоб и Вилхелм, 2017. *Детски и домашни приказки, събрани от Брата Грим*. Второ, прераб. И допълнено издание. София: „Сиела Норм“ АД, 2017, с. 116–125.

2. АРЪНСЪН, Елиът. *Човекът – социално животно*. София: Наука и изкуство, 1984, с. 1–304.

3. СРВ. БАКАЛОВА, Е. Стенописите на църквата при с. Беренде. София, 1976. Информация за църквата „Св. Петър“ и снимки на икони вж. в сайта на Красимир Йовчев: <<http://medchurches.livejournal.com/13083.html>>.

4. СТЕФАНОВ, Първан. *Насрещно време и други стихотворения*. Пловдив: ИК „Жанет 45“, 2005, с. 5–6 – „Планина. На Любен Прашков“.

Изложбата „Пасажери между две морета“ се проведе между 19 юни и 10 юли 2024 г. в Градската художествена галерия „Борис Георгиев“ – Варна. В експозицията бяха представени 13 художници от побратимените градове Варна и Дордрехт (Нидерландия). Културните връзки между двата града датират от края на 70-те години на XX век, като основен принос за този обмен имат Тон Делемаре и Ада Д'амкур (повече за тях в: <https://www.culturespace.bg/bg/news-more/pasajeri-mejdu-dve-moreta>). Организатор на изложбата „Пасажери между две морета“ е Община Варна. Българската страна беше представена от художниците Ангел Атанасов, Владимир

Д-р ИРЕНА ДИМИТРОВА

„ЗАТВОРЕНАТА ГРАДИНА“ НА ГЕРХАРД ЛЕНТИНК Скулптура от изложбата „Пасажери между две морета“

„Затворената градина“ води своето начало от библейската „Песен на песните“: „Затворена градина е моята сестрица невеста, заключен кладенец, запечатан извор...“ [2]. Според Светлана Милевская, в средновековната и ренесансовата литература, а от 1400 г.

и в християнската иконография, този мотив обозначава девствената чистота на Мария [3]. В този контекст подобията на кули на романска катедрала, разположени близо до скута на женската фигура

Ил. 3. Герхард Лентинк – „Легнала фигура“, 1996 – 1999 г.

или отъждествяван с жената, възхожда и към образа на майката земя [1]. Връщайки се към асоцирането на формите на женската фигура с планински релеф, ще спомена, че метафоричното сравнение „жена – планина“ възхожда към архаичната представа за изоморфизма на човека и природата, който винаги е имал и езиково измерение. Да напомня, че изразът „да покориш планински връх“, се използва и по отношение на жената, която може да бъде покорена.

От тази гледна точка пластиката на Герхард Лентинк е носител на две противоречащи една на друга идеи – на чувственото (езическо, телесно) и непорочното (религиозно, библейско, християнско) начало. Въпреки това, творбата въздейства като единно цяло.

Съчетанието на човешката фигура с архитектурни елементи (кули, стена) е свързано с още един изоморфизъм – човек/къща, като използването на дървото за изработката на творбата засилва тази асоциация. Дървеният материал напомня и за образците на северната дървена архитектура (напр. църкви), скулптури от готическите катедрали, както и дървените иконостаси в православните храмове.

Говорейки за други културни асоциации, бих казала, че образът на крестостната стена в „Затворената градина“ ми напомня много на Великата китайска стена, която по подобен начин „пълзи“ по планинския пейзаж. Във връзка с това за нашия читател ще е любопитен един факт от биографията на Герхард Лентинк. През 90-те години на XX век той, като истински пилигрим, тръгва пеша да опознава земите между Италия и Турция, наричайки

Ил. 1. Герхард Лентинк – „Opus 40. Затворената градина“, 2023 г.

Иванов, Велина Гребенска, Илия Янков, Милко Божков, Стефка Георгиева и Цветан Кръстев; холандската – от Аника Хохстенбах, Бабс ван Хьохтен, Герхард Лентинк, Нико Парлевлиит, Сами Схакел и Ян Щруве.

В тази статия ще разкажа за една от показаните на изложбата творби, която ми направи силно впечатление – скулптурата „Opus 40. Затворената градина“ (Opus 40. Hortus Conclusus, ил. 1) на Герхард Лентинк. Трябва да призная, че днес рядко може да се види толкова високопрофесионално изкуство – имам предвид не само майсторски изпълнена, но и добре обмислена, с богати асоциативни връзки, творба.

Скулптурата „Затворената градина“ представлява голо женско тяло, по чиито форми, напомнящи хълмове или планински била, се издига крепостна стена с 20 кули. Фигурата е разположена върху стилизирано изображение на скален масив. По думите на Герхард Лентинк, за своята творба той се вдъхновява от архетипичния символ на града като девственица или блудница.

Според големия руски учен В. Н. Топоров, мотивът „град-жена“ е не само сравнение или наподобяване, а самият град е възплъщение на девственица или блудница [1]. По мнението на Топоров, целомъдрието на девичката и градската крепост са двете страни на идеята за устойчивостта, непорочността и единството, предпазващи я от нечистотата, която излъчва завоевателят – винаги „насилник“.

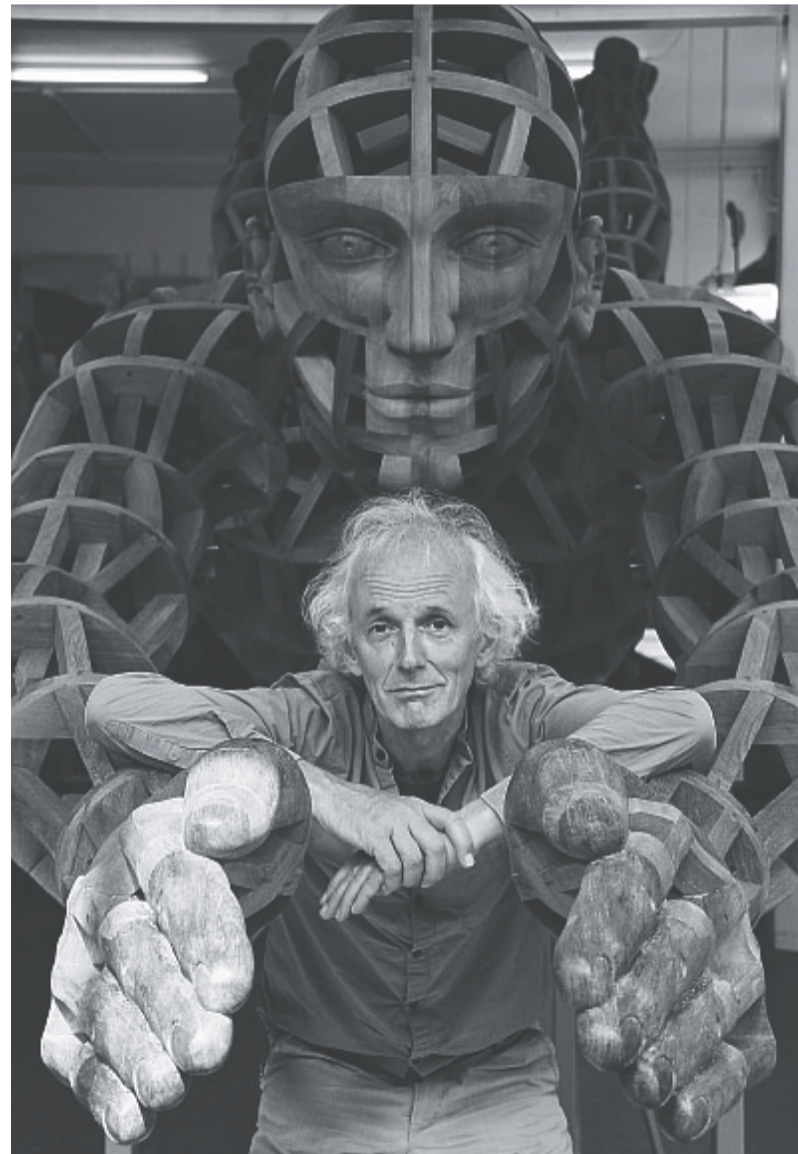
Да обърнем внимание и на названието на скулптурата.

в пластиката на Лентинк, могат да се разгледат като актуализация на идеята за непорочността.

Образът на града, сравняван

Ил. 2. Шнайерската катедрала, Германия

Герхард Лентинк с неговата скулптура „Opus 40. Скок във водата“

В творбата на Герхард Лентинк се проследява пряка връзка между мотивите на „затворена градина“ и „любовните градини“. Тези паркови съоръжения в Западна Европа се появяват през Късното средновековие и са предназначени за срещи и уединение на влюбени, както и за отдых [3]. Еротичното излъчване на скулптурното изображение на голото женско тяло, потънало в дълбок сън, също отправя към мотива на любовните градини и въобще към езическото – дионисиево начало.

своята обиколка „византийска“. Този биографичен момент, както и други пластики на холандския автор, вдъхновени напр. от Сафо, Леонардо, готическата архитектура и др., потвърждават тезата за неговия задълбочен интерес към минали епохи. Използването на латинския израз Hortus Conclusus за название на негова творба е още едно доказателство в полза на това твърдение.

Интерес представлява авторската техника на Герхард Лентинк

Никифор Евстатиев прегледа ръкописа, който беше захванал преди година. Оправи няколко досадни грешки, изглади изречението в началото на пета глава и обмисли финала. Когато се увери, че по-добре няма как да бъде, се изправи, облече костюма, който взе сутринта от шивача, и застана пред огледалото. Времето беше смалило иначе едрата фигура на писателя и панталонът на костюма, който беше привлякъл вниманието му преди четридесет години на витрината за мъжка мода в Прага, му беше станал дълъг. Разбира се, той можеше да си купи нов, но защо да го прави, щом под него живееше най-добрият шивач в града – Агоп Тахмисян. А и нямаше да намери вече такова качество по магазините. От огледалото го погледна старец, отдавна минал осемдесетте, с бяла коса и очила с дебели стъкла, под които живееше умни сини очи. Свали костюма, закачи го внимателно в гардероба и облече пижамата си. Изпи лекарствата си, остави очилата на нощното шкафче и легна развълнуван в леглото. Утре му предстоеше голям ден. Кметът щеше да го удостои с награда за цялостно творчество. Представи си залата и градоначалника, застанал зад статуетките, предназначени за отличените. Неговата награда блестеше в средата. На първите редове бяха насядали официални лица, встрани от тях бяха журналистите, а в средата – цял ред, зает от неговото голямо, задружно семейство. Синовете му, дъщерите му, а до тях – съпругите и съпрузите им с децата... Глупости. Той семейство нямаше, като изключим далечната племенница, която живееше в Чили. От свирещите му дробове се дочу глух стон. Покашля се и се загледа в наедряващата луна. През отворения прозорец се вмъкна плах аромат на липа, който завладя стаята и спря времето. Стрелките на часовника се завъртяха в лудешки танц, понесли със себе си стареца. Ден след ден, месец след месец, година след година – препускаха на заден ход. Оставиха го внимателно върху дървена пейка в парка, над която клоните си свеждаха уханни липи. Цветът им се силеше върху кестенявите коси на Вера и ги правеше да изглеждат по-светли. Очите ѝ зеленееха като детелини върху бялата ѝ, обсипана с лунички кожа. Тя сбърчи чипия си нос:

- Липсва ми нещо в образа на героя ти, Фори. Но не го описвай ти. Защо не оставиш другите да поклокарстват зад гърба му? Например Анна, неуверената ко-

ГАЛЯ СИМОВА

Гая Симова е родена на 2 февруари 1978 г. в Ямбол. По образование е журналист, но професионалната ѝ ангажираност е в света на бизнеса. Живее и работи във

Варна. Има публикувани разкази в няколко сборника.

Първата си награда от литературен конкурс получава като дете – за фантастичен разказ. През 2024 г. в Международния конкурс „Изящното перо“ – Чикаго, е отличена с първо място – за разказа „Спасете

Хинд“. В Десетия национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев – 2024“ ѝ е присъдена Първа награда.

ГАЛЯ СИМОВА

ЛИПОВ ЦВЯТ

- Вера. Вера Николова. На седемнайсет години. Родена е на пети ноември.

- Откъде знаеше всичко това? – попита го Вера, като се пооправи след инжекцията.

Никифор се изчерви. Беше проучил всичко за нея. Че слуша Елвис, че чете Дюма, че рисува. Знаеше дори кой е любимият ѝ парфюм и че пие липов чай с тулумбички.

Любовта им започна в онзи далечен юнски ден. Пчелата им стана фея кръстница, липата – техният вълшебен еликсир.

Не спеше съдбата. Като умела гърнчарка вазе животите им и влагаше по малко от всички земни радости и несгоди. В първите им студентски години изсипа толкова много щастие, че все отнякъде трябваше да отнеме, за да не наруши баланса, на който се крепеше светът.

Един пролетен ден Вера научи две съдбовни новини. Първата беше, че е приета да специализира във Франция, а втората, че е бременна. Обърка се. Не сподели втората с Никифор. Над нея притъмня. Ходеше като сянка из квартирата. Той си мислеше, че ѝ е мъчно, задето сякаш да се разделят за една учебна година, и все я прегръщаше. Два месеца преди да замине, Вера му съобщи, че ще ношува при приятелката си Нина, за да учат заедно. Прибра се на другия ден бледа като гипсова фигура. Очите ѝ от зелени детелини бяха станали изгорели въглини. Косата ѝ лепнеше по бузите.

- Лошо ми е – каза му тя, легна в леглото и се зави през глава, за да не я вижда.

Никифор отиде в кухнята и свари липов чай. После бавно повдигна одеялото и пипна челото ѝ.

- Да не е грип?

Тя се вторачи за кратко в добрите му очи, но не издържа погледа му и се разплака.

- Дете беше. Дете... Аз съм

лежка, и стажантът Христо. Нека те обсъдят трудния му характер, вървейки към спирката.

- Права си, моя умна Вера. Може би ще го вмъкна като втора глава, но само при едно условие.

- Условие? Вместо благодарност. Я да видим, какво е условието ти, нахалнико.

- Ти да нарисуваш илюстрациите към книгата. И да ме целунеш тук, под липите.

Не беше нужно да я увещава. Тя се изправи и театрално вирна брадичка.

- Цяла чест ще е за мен да съм художник на първия роман на бъдещия класик Никифор Евстатиев – Фори.

Засмяха се. Целуваха се дълго и не усетиха кога заваля. Прибраха се в студентската си квартира по залез, мокри и много щастливи. Сготвиха си набързо яйца с шунка и си отвориха бира. Бяха трета година студенти в София. Вера – в Академията по изкуствата, специалност „Живопис“, а Никифор учеше журналистика.

Запознаха се в единият клас. На връщане от Френската гимназия, тя вървеше пред него с две приятелки. Беше началото на юни. Липовите дръвчета флиртуваха с пчелите. Вера се повдигна на пръсти, за да си откъсне стръкче уханен цвет. Помириса го, притвори очи и го сложи зад ухото си. Беше толкова красива! Никифор усети, че пулсът му се ускорява. Неочаквано момичето изпищя и хвана с ръце лявото си слепоочие. Надушила медоносния аромат, една пчела се беше скрила между цветовете.

Никифор се доближи и хвана Вера.

- Какво стана?

- Ухапа я пчела. – изкрещя приятелката ѝ. – Алергична е. Може да умре.

Той не се нуждаеше от повече обяснения. Грабна дребничката Вера на ръце и я понесе, тичайки към близката поликлиника.

- Как се казва приятелката Ви? – попита докторът.

От с. 6 при изработката на пластиката. Той споделя, че донякъде я заимства от играта „Лего“, която му е била любима в детските години. Лентинк първо рисува частите на скулптурата поотделно, след това ги изрязва – пак поотделно, и накрая „сглобява“. Неговата пластика „Легнала фигура“ (ил. 3), която е оставена „незавършена“, дава по-ясна представа за начина на изработка на „Затворената градина“. Процесът на създаването на една творба отнема на Герхард Лентинк понякога цяла година. Работата на холандския автор съчетава виртуозното боравене с дървения материал с лаконичността и символич-

„ЗАТВОРЕНАТА ГРАДИНА“ НА ГЕРХАРД ЛЕНТИНК

Скулптура от изложбата „Пасажери между две морета“

ния образен език.

Герхард Лентинк е един от малкото съвременни холандски и въобще западноевропейски „визуални артисти“, черпещи вдъхновение от древното и класическите изкуства. Неговото възприемане на човешката фигура като хармонично единство и обръщането на автора към минали епохи е в разрез с пропагандираните от т.нар. съвременно изкуство ценности. В тях, за съжаление, доминират дисхармоничното и антиестетично виждане за човека, както и ниски-

те критерии за професионално изпълнение. Във връзка с това е показателно, че според Герхард Лентинк, именно красотата в неговите работи пречи те да бъдат излагани в най-големите музеи на Нидерландия или други европейски страни. Определението „холандски майстор“ може спокойно да бъде отнесено към Герхард Лентинк. Неговото високопрофесионално и осмислено творчество го сближава със знаменитите предшественици от периодите на разцвет на нидерландското изку-

ство. Произведенията на Герхард Лентинк дават надежда, че големите постижения на холандската и въобще на западноевропейската култура не са останали в миналото.

Фотография на Ирена Димитрова – автор: Росен Донеv.

Фотография на скулптурата – автор: Пит Кригер.

Фотография на Герхард Лентинк – автор: Валентин Дрексхаге.

Източник на фотографията на романската катедрала – интернет.

Първите слънчеви лъчи пробиха нощта и целунаха сбърченото чело на стареца. Време беше да се приготви за големия ден. От улицата се дочуха бибикиания на коли и весели подвиквания на ученици. Ваканцията приближаваше, а с нея и лятото.

.....
Никифор се настани на първия ред в залата. Около него бяха насядали колеги писатели и официални лица. Зад тях се вълнуваха читатели, млади автори и студенти. На бюрото стояха наградите за принос към културата. Видя името си върху своята. Гърдите му се изпълниха с вълнение. Кметът раздаваше статуетките с нескрит патос. За постижения в живописа, за оперно изкуство, за балет, за кино, за журналистика... Дойде ред за най-голямата.

- За цялостен принос към културата на града, награда „Хера“ се присъжда на писателя Никифор Евстатиев.

Никифор се изправи и се понесе с бавни стъпки към трибуната. Застана до градоначалника с лице към публиката. На задния ред бяха насядали куцата Мария, Боан с проклетия си баща Вихрен, неуверената Анна, стажантът Христо, малката Сия, чувствителната учителка, подсмърчаща в носната си кърпичка, и още много като тях. Всичките негови герои. Цялото му голямо, въображаемо семейство. Той сложи ръка на сърцето си и им се поклони. Те станаха на крака и избухнаха в аплодисменти.

В този момент дебела жена прошепна нещо в ухото на кмета. Той се покашля и каза смутено:

- Съобщиха ми току-що, че г-н Никифор Евстатиев не е дошъл. Вероятно е възпрепятстван.

Кметът остави статуетката на бюрото, а старецът го изгледа възмутено. Отвори уста и понечи да каже нещо, но вратата изскърца носталгично и в залата влезе младо момиче. С дълга кестенява коса, зелени като детелини очи и лунички. На главата си носеше венец от липови клонки. Доближи се до Никифор, хвана го под ръка и го поведе към изхода на живота.

.....
Вятърът премести завесата и прекрачи отворения прозорец. Вгледа се в лицето на стареца, замръзнало в щастлива усмивка, склопи изненаданите му очи и прелисти с интерес ръкописа на нощното шкафче под аплодисментите на дъжда. На последния лист, красиво написан:

КРАЙ

Библиография:

[1] ТОПОРОВ, В. Н. Текст горда-девы и города-блудницы в мифологическом аспекте. – В: *Исследования по структуре текста*. Москва, 1987, с. 121–132. Available from: http://ec-dejavu.ru/p/Publ_Toporov_Babilon.html.

[2] Книга „Песен на песните, от Соломона“. Available from: <https://www.pravoslavie.bg/>.

[3] МИЛЕВСКАЯ, С. Г. Образ „Hortus conclusus“ („Вертограда“) во французской литературе, живописи и архитектуре XII – XV вв. Available from: <http://svr-lit.ru/svr-lit/articles/france/gorbovskaya-milevskaya-obraz-hortus-conclusus.htm>.

За първи път текстът е публикуван в сайта Culture Space. Available from: www.culturespace.bg.

ДОБРИН ПАСКАЛЕВ: „...В ТОЯ СВЯТ СРЕД БИТКИ НЕЧОВЕШКИ / НАЙ-ТРУДНО Е ЧОВЕК ДА СИ ОСТАНЕШ...“

Доц. д-р Добрин Паскалев, д.м., е роден на 25 декември 1954 г. в гр. Варна, където завършва средно (1972) и висше образование (1980) в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Продължава да работи в своята Alma mater и до днес. Лекар второ поколение, той има признати две специалности – по вътрешни болести (1985) и по нефрология (1988). От 1995 г. е доктор по медицина, а от 2004 г. е доцент по нефрология.

Доц. д-р Добрин Паскалев, д.м., е автор и съавтор на повече от 150 научни статии, съобщения, монографии, учебници и ръководства по медицина, със 172 цитирания у нас и в чужбина. Специализирал е в Рошок (Германия) и Санкт Гален (Швейцария) вътрешни болести и нефрология. Член е на редакционните колегии на български медицински списания („Сърце – бял дроб“, „Асклепий“ и др.), както и

на списание „Нефрология“, Санкт Петербург, Русия.

Като лекар в Клиниката по нефрология и диализа, УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна, доц. д-р Паскалев участва в европейско проучване на човешкия рекомбинантен еритропоетин при диализни пациенти (1990 – 1992), в резултат на което препаратът е официално регистриран в България, а през 1995 г. е признат за „животоспасяващо и поддържащо средство“. В периода 2009 – 2015 г. той е включен в екипа, осъществил първите бъбречни трансплантации във Варна. Доц. д-р Добрин Паскалев има определен интерес и към история на медицината. Автор е на монографията „Името е знак. Епоними

в нефрологията“ (2020 г.; 2023 г. – второ преработено издание). Водещ автор е на други две монографии – „Лудвиг ван Бетховен. Патография на гения“ (2021) и „Волфганг Амадеус Моцарт. Патография на детето чудо“ (2023).

Носител на отличителния знак „Синя лента“ на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, от 2021 г.

Добрин Паскалев има и книги с поезия: „Крадец на мигове“ (Варна, 1992); „Кервани подир Росинант“ (Варна, 2002); „Прошката на вековете“

(В. Търново: „Фабер“, 2012); „SMS стихове и рисунки“ (Съвместно с Б. Вачев, Варна, 2013); „Стих от дъжд и от шурец“ (Варна, 2017); „От извора водица пих“ (Варна, 2018); „Думите са скитници бохеми“ (Варна, 2019); „На думите пред скрития олтар“ (Варна, 2024).

Сътрудник е на Алманаха за литература, наука и изкуство „Света гора“ (Велико Търново) и вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“), Варна. Включен е в изданието „Хипократ и Пегас“ (2022), което представя лекари – поети, писатели, есеисти, сценаристи и

драматурзи от Възраждането до наши дни.

Лауреат е на литературни награди: Първа награда от Националния литературен конкурс „Любовта, без която не можем“, Варна, 2005 г. От конкурса „Любов и вино, вино и любов“, гр. Генерал Тошево, февруари 2024 г. Специална награда от Двадесет и третия национален поетичен конкурс „Любовта е пиянство или пиянство от любов“ на Литературно сдружение „Реката и приятели“ – гр. Силистра, 2024 г.

Член е на БЛС, СУБ – клон Варна, Българска бъбречна асоциация (ББА), на Варненското дружество по история на медицината (ВДИМ), Европейска бъбречна асоциация – Европейска асоциация по диализа и трансплантация (ERA-EDTA), на UMEM (Union Mondiale des Écrivains Médecins) – Международния съюз на писателите лекари към ЮНЕСКО.

1. Роден съм на 25 декември 1954 г., т.е. Коледа, но тогава този световен християнски празник не се е отбелязвал в България по политически причини. Сега пък половината свят празнува на моя рожден ден! По това време родният ми град Варна е носил името на Сталин, пак по политически съображения, но слава Богу, днес отново е Варна – надявам се, завинаги. Възпитаник съм на училище „Св. Климент Охридски“ (тогава само „Климент“) и на Трета гимназия в града. Имах прекрасни учители, които бяха ерудити и които помня и досега. Те ми вдъхнаха и любов към книгите, както и моите родители, които бяха създали голяма домашна библиотека с наши и световни автори. Благодаря ви!

Пораснах с много книги: нашите чудесни народни приказки; с приказките на различни народи; с приказките на Братя Грим и с приказния свят на Ангел Каралийчев. А после дойдох „Илиада“ и „Одисея“ на Омир, романите на Александър Дюма-баща, на Жул Верн, Майн Рид, Фани Попова-Мугафова...

В по-късен етап започнах да чета произведения на Артур Шопенхауер, Ницше, Френсис Бейкън, Блез Паскал, Пенчо Славейков, Димитър Димов и още много други, които вадех от семейната библиотека. По-късно са ме вдъхновявали автори като Сенека, Марк Аврелий, Езоп, Лафонтен; за тях специално съм търсил и материали за жизнения им и творчески път. От ученически години съм се уви-

ОТГОВОРИ ПО ЛИТЕРАТУРНАТА АНКЕТА

чал и от произведения на лекари-писатели: Артър Конан Дойл, Фридрих Шилер, Арчибалд Кронин, Булгаков, Съмърсет Моъм, Франсоа Рабле.

2. Предпочитам книги с историческа тематика (Стария свят, Средновековието), както и с биографична насоченост – кой е бил този автор или известен човек, с какво е постигнал това признание, какъв е бил животът му). Някои любими автори посочих по-горе. Големият френски естествоизпитател Жорж Бюфон е казал: „Стилът, това е човекът!“, т.е. това е и авторът. Допада ми стегнатият, завладяващ стил, където не се „препъва“ в дълги изречения (поне така са ме учили), а всичко се представя ясно и те кара да не спиращ да четеш чак до края. Любимите автори са много и нерядко ги препрочитам с наслада. Старите китайци са казали, че когато прочетеш една книга за първи път, ти срещаш нов приятел, а препрочетеш ли я отново – откряваш стар приятел. Затова има и „вечни книги“ – не само останали в световната библиотека, но и които се четат и препрочитат. И които се четат във всяка възраст, напр. „Приказка за джунглата“ от Ръдиард Киплинг (поне за мен).

3. Обикновено посещавам някоя голяма книжарница с атмосфера, потъвам в нея и преглеждам новите книги и тяхната анотация. Разбира се,

вслушвам се и в препоръката на приятели и колеги. А в миналото – и в съвета на моите родители, които четяха много. В техния приятелски кръг се говореше и за много известни автори и произведения. Сега изборът е много голям, няма ги големите опашки пред книжарниците за дефицитни книги. Важен остава обаче и вкусът на читателя, изграден в училище и дома.

4. Вероятно (по спомен) съм започнал да съчинявам още в пет-шестия клас. Най-напред – подражателно и поезия, защото не съм имал житейски опит, но ме е привличало словото. По-късно, с годините и различните преживявания, стиховете ставаха по-самостоятелни, т.е. по-зрели. В последните години пиша и проза в т.нар. жанр патография, слабо развит у нас. Така създадох с колеги патографиите на Бетховен и Моцарт, самостоятелно и книгата „Името е знак. Епоними в нефрологията“ – за бележити лекари, оставили името си в медицината. Долколото ми е известно, подобни книги се издават за първи път у нас, а заслугата е на издателството на Медицинския университет – Варна. Благодаря на всички, които спомогнаха за тяхното издаване!

5. Без подкрепа в началото, без насърчение, но и с добронамерена критика, нищо не е възможно. Завинаги оставам благодарен на Катя

Бакърджиева, моя учителка по български език и литература в училище „Св. Климент Охридски“. С нея сме писали дори съвместни книги. Дано вдъхновява и от Небето!

В гимназията са ме подкрепяли учителките ми Лидия Кушева и Пенка (Пепа) Георгиева, която водеше уроците ни по руски език. Пепа първа ни запозна с романите на Ремарк и моят интерес към този автор продължава и днес. Макар и на преклонна възраст и живееща вече в София, тя все още ме насърчава да пиша. Чуваме се по телефона, което е повече от вълнуващо.

Дано има такива учители ерудити и в бъдеще!

6. Първата отпечатана книга!... Това стана възможно едва след 1990 г.; дотогава това беше изключително трудно. Беше радост и гордост, но много скоро осъзнах, че това си е просто човешка суета. Трябваше още немалко да види, да преживее и да прочета, за да се оформи моят стил и светоглед. Защото, както е казано, човек се учи цял живот, а май си замисля ненаука. Един живот е недостатъчен.

7. Какво ме провокира да пиша? То си е същото, което кара композитора да създава музика, художника – да рисува, или скулпторът да вае фигури. Приемам, че е даденост, дар Божий. Старият философ Цицерон казва, че: „Ораторът

се създава, а поетът се ражда“. Но дара без труд и усърдие не може. Темите, по които пиша, са разнообразни – от ежедневието до непреходни такива. Принципът обаче остава непроменен – трябва да се пише това, което диктуват сърцето и съвестта.

8. Кога пиша? По всяко време, ако имам вдъхновение и идея. Най-често това е в светлата част на денонощието, но ми се е случвало да стана и през нощта. Нерядко обаче темата се появява нощем, а по време на сън мозъкът сякаш работи и я разработва; сутрин рътката е готова да записва. След това препрочитам няколко пъти написаното и правя поправки.

Предпочитам да пиша сам, по възможност в тишина. „Когато пиша, искам да съм сам...“, както казва нашият голям поет Дамян Дамянов.

9. Определено смятам, че варненските литературни творци не са така известни, както се полага. Имаме прекрасни автори. Те трябва да достигат до повече читатели, трябва да са разпознаваеми. Вероятно трябва да се направят различни неща, за да са четени от широката публика. Нужна е и финансова подкрепа (без пари няма как да издадеш книга), както и популяризиране на техни произведения, и не само на Аля на книгата във Варна. Има Панаири на книгата, където могат да намерят място техни произведения, следва да има и минути за литература по телевизията и радиото.

ПОНЯКОГА

*На Щастието името е мъка!
Без мъка няма щастие, нали?
Дамян Дамянов*

Не всичко, както искаш, се подрежда в живота твой на този земен свят; понякога със кукувичка прежда мечтите ти обрастват, даже мрат.

Понякога измамната Надежда изчезва – дим – от кръгозора сив, а силата внезапно се изцежда, та сам се чудиш, че си още жив.

Понякога звездите се изгубват, а Вярата с неверен е компас; в лицето ветрове насрещни брулят, а пък сърцето става топка мраз.

Понякога сълзите ти напират, макар че дълго тука бил си мъж – но облаците трупани не спират в очите ти да ръсят шепи дъжд.

Понякога Вечерникът довява зад ъгъла дочути зли мълви –

отровата душата разязвява и после дълго раната кърви.

Но няма как, това е тук живота – горчилка повече, по-малко мед; превземаш бавно кота подир кота и чакаш към Небето своя ред.

А може би във она час последен, на края на житейския кадрил, ще разбереш, че в битките си земни понякога все пак щастлив си бил.

НИШКАТА НА АРИАДНА*

Препускат дните – ден след ден, а нишката на Ариадна се губи някъде зад мен и връщане по нея няма.

Животът ни е лабиринт – с надеждите и суетите препускаме в безкраен спринт и вярваме в заблуди скрити.

Че някъде почти на крачка ни чака щастие там,

предсказано от стара врачка, погледнала във нашта длан.

Във линиите начертана била уж нашата съдба и трябва да посегнем само да хванем чудната мечта.

А после чака ни нирвана – безоблачни, блажени дни, в които скръб и болка няма чак до дълбоки старини.

Теб, нишчице на Ариадна, разплитаме те час по час – душата ни е вечно жадна да види скритото пред нас.

Но кой могъл би, тук роден, назад кълбото да навие – да почне пак от първи ден и тъй Съдбата да надвие?

Началото си има край. И става нишката по-къса. Но кой могъл би да узнай кога внезапно ще се съска?

Легендата остава само, Тезей се върнал пак назад – тъй нишката на Ариадна спасила го за тоя свят.

Легендата е още жива, кълбото скрито е във нас и всеки само го развива от ден на ден до сетен час.

*Ариадна – в гръцката митология е дъщеря на критския цар Минос. Дала на атинския герой Тезей кълбо от червена нишка. По тази нишка той се върнал обратно през лабиринта, след като убил чудовището Минотавър.

ГЕРОЙ

Бил музикант, ала бездарен мъж, та дразнел цялата агора, но Диоген изправил се веднъж и го похвалил там пред всички хора:

„Бездарник е, личи си ясно, но думам ви, че тука е герой! Дали ще бъде, питам, по-прекрасно, ако крадец изкусен стане той!“

Юбилейната си книга с поезия – авторска и преводна, доц. д-р Добрин Паскалев, д.м., е нарекъл „На думите пред скрития олтар“ (Варна: Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, 2024, ISBN 978-619-221-503-3).

Няколко са важните неща във формулировката „На думите пред скрития олтар“.

Ритмизирана в ямб (U), фразата е стих, извлечен от творбата „Поетите“ (с. 15), която започва с епиграф: *Orotos flunt, poetae nascuntur* (Cicero, *Pro Archia*, 8, 18) / „Ораторите се създават, поетите се раждат.“ – Цицерон (лат.); За (поета) Архий, 8, 18 (Авъл Лициний Архий, II в. пр. Хр. – старогръцки поет). Ямбът, според Аристотел („За поетическото изкуство“), е най-пригоден за разговор, докато за Хораций („Поетическо изкуство“) е „стъпка играва“. Очаквано, „На думите пред скрития олтар“ би следвало да въведе в макротекст, който не само задава и обговаря различни въпроси, но го прави духовито, приковаващо вниманието.

Ако езикът, по Ролан Барт[1], е социална институция, то **Думите**, знае се още от Фердинанд дьо Сосюр, са езиков знак. Те са основна езикова структурна единица, която предава *смисъл*. Същевременно са градивна съставка на изречението, т.е. те са път за формирането на текст. Думите, в цялостното им значение, могат да се мислят във вертикален план – посредством изменението им на парадигматично ниво (чрез словоформите, напр. морфемите), и в хоризонтален план – на синтагматично ниво, посредством полето от семантичните им прояви (съвкупността от смисловите им значения). Думите функционират в основното си, но и в преносните значения, при възможностите за смисловите им надграждания.

На тази основа за Добрин Паскалев: „Те, Думите, са скитници бохеми“, но и „...кой над тях добил е власт / в трактати, стихове, поеми?“ – пише той в стихотворението „Думите“ (с. 13). Понякога – непокорни, неподвластни на човека, друг път – от само себе си редици се в строй, думите са „чудотворци вдъхновени“, които „на мисълта даряват глас“ (с. 13). Боговдъхновени са те – за културата в Древна Елада думата „от Олимп е пратена във дар“ („Горгий“, с. 172). Както за древните евреи, казва Добрин Паскалев в стихотворението „Думите“: „...Бог от себе си ги сътвори“ (с. 13), и в епиграфа към текста напомня Св. Евангелие от Йоан: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum...* („В началото беше Словото, и Словото беше у Бога...“ – Йоан, 1:1). Затова, перифразирайки древногръцкия оратор и философ Горгий (V – IV в. пр. Хр.), съвременният поет изрича: „От Думата не зная по-могъща“, и още: „Тук Думата е господар най-главен / и няма цар от нея по-висок“ („Горгий“, с. 172). Тезата е аргументирана безукорно и неоспоримо: „тук Думата е, казвам, вездесъща, / че може да рани до кръв дори“. И още: „тъга и смях тя може да дари“, при това: „Тъгата може в радост да превърне, / във смелия да предизвика страх; / жестокия към милост да обърне, / а гордия да сринне долу в прах.“ Именно затова човек трябва да помни, да мисли и внимава в общението си с другите: „Едничка Дума тук честта убива, / задълго черни светлото лице / и няма как от нея да се скриеш – / прониква чак до твоего сърце“ („Горгий“, с. 172). Енергия и сила, мощ, но и слабост, немощ; благодат, кротост, милосърдие и доброта, но и завист, злост, жестокост; смиреност, но и непокор-

ВАНЯ КОЛЕВА

ДОБРИН ПАСКАЛЕВ: „ВЪРВЯ УВЕРЕН КЪМ БЕЗКРАЯ“

ство; приятелство, но и предателство – всичко е във властта на думите. Характерна особеност е способността им да преодоляват епохи, да прекриват хилядолетия. Предизвестен е отговорът на въпроса: „...кое остава вечно? / На думите ли крехката им плът / или рждясалият връх на мечата?“ („Цицерон“, с. 213 – 214). Отговорът е обобщение за непобедимостта на думите: „И днес в музея словото живее, / достига то наблизко и далеч...“ („Цицерон“, с. 213 – 214).

Външният свят в неговата многоликост и пълнота, но и съкровеният вътрешен мир на човека, макро- и микрокосмоса – всичко е подвластно на Думите. Затова на тях залага поетът, на „стиха – искра – припламнал в мен“, за да разкрие „скритото във мен“, да възкреси „в душата слога“, и да бъде жив, „макар и тлен“ („Думите в мен“, с. 12). Чрез тях и „в тях“ той търси „извечния живец“ („In spe“, „С надежда“, лат., с. 11). И когато стои „с разголена душа“ пред Бог, Добрин Паскалев намира „думи святи“, с които „от сърце“ да Му благодари, и изрича най-съкровените си молитви – „жив и здрав“ в дома си да се побере; да бъдат опазени „добрите хора“, и най-вече: „Пази отгоре, ти, децата, / от нас родени са с любов; / вдъхни им вяра във сърцата – / да крачат в тоя свят суров“ („Молба към Бог“, с. 226). Благодарен е, „че още моят дух е жаден / за нови мисли и неща“, „че крача още в тоя свят“ („Благодарност към Небето“, с. 227).

Вид *обичуване* (комуникация) е културата, според Умберто Еко и неговата книга „Отворена творба“ (1962)[2]. За Добрин Паскалев общуването с „другите“ е продължаващ във времето процес. И понеже „написаното остава“ (с. 9), а поетите „...оживяват, / шом някой пак чете ги след това“ („Поетите“, с. 15), творецът „все думите в сърцето си“ нарежда и ги изпраща „с болка по света“ („Керваните на думите“, с. 14).

Олтар е другото ключово понятие в назоваването на книгата. Олтарът символизира божественото присъствие. Знак е за жертвоприношение и възстановяване на единството с Бога. Място за молитва и отдаване на благодарност. Най-святата част в храма, в християнството олтарът се мисли едновременно като гробница и възкресение – жертвата на Господ Исус Христос и Възкресението Му, т.е. смъртта, превърната в живот[3]. Затова в храмовете е ситуиран така, че свещеникът, като провежда службата в олтара, да гледа към изгряващото Слънце.

В книгата на Добрин Паскалев понятието „олтар“ е многоаспектно. Носи спомена за културата в Древна Елада – „...на Думата се поклонете, / като на *Зевс* вдигнете й олтар“ („Горгий“, с. 172) (курсив – В.К.). Знае и помни функционалността му на „святото място“ в християнския храм. Натоварено е и с допълнителни конотации, свързани с личности и факти от родната история: „и сам Апостола е пред олтара / за Българско молитва да реди“ („2 юни“, с. 203).

Олтарът обаче е „скрит“, невидим – както безплътни, безгледовни и ефирни са Думите. В това е магическата им сила – незрими и неуловими, думите владеят света. В техния „скрит олтар“ може да свещенодейства само Избраникът, свие обдареният Поет.

„На думите пред скрития олтар“ е книга, мащабна по обем (291 стр.), разнолика по характер и специфика на текстовете. Говореща с различни езици (латински, немски, френски, руски), тя съдържа знание за историята и културата на Древния свят (Елада, Рим, Персия и пр.), но свидетелства и за нашето съвремие. В центъра на вниманието е Европа, с акцент върху Балканите, и особено – България. Разказва за събития и личности, за противоборства и победи, страдания и възторзи, тежоби и надежди. Сретат се по страниците на книгата и се причуват гласовете на Биант, Конфуций, Демокрит, Диоген и Александър, на Горгий, Сократ, Антистен, Анаксагор и Перикъл, на Аристотел и Алексид, Омар Хаям, Св. Бернар и много други – държавници, политици, учени и философи, поети, мъдrecи от различни времена. Широко обхваната е българската ис-

тория, като отделни творби са посветени на знакови личности и събития, които се споменават и в текстовете по други поводи. Откроен е кан Тервел, превърнал се в свети Тривелий след победата над арабите и пълководеца им Маслама ибн Абдел Малик при обсадата на Цариград от 717 – 718 г. (с. 184–185). Също и кан Крум, по повод победата над император Никифор I Геник от 811 г. (с. 187). Възпети са цар Самуил (с. 191) и ослепените Самуилови войници (с. 192–193), а към Второто българско царство – цар Калоян (с. 194–196) и цар Иван Шишман (с. 197–198). Обхванати са личности със съдбовна значимост за културата, като княз Борис I (с. 186), св. Константин Кирил Философ (с. 188), а и двамата Солунски братя (с. 189–190). Преминавайки през Времето, Добрин Паскалев пише за отец Паисий (с. 199), за Христо Ботев и Васил Левски (с. 201, 202, 203), но и за паметната битка при Шипка (с. 204), за храбростта българска – в „Гергьовден“ (с. 200). Намира място и новата история – със Съединението на Източна Румелия с Княжество България на 6 септември 1885 г. (с. 205). В своята цялост, книгата, по-точно – антологията „На думите пред скрития олтар“, се оказва огледало за мъдростта на народите, събирана през вековете, синтезирана и кристализирана в стиховете на Добрин Паскалев.

В калейдоскопа на Времето поетът полага и своето – това, в което живее. Време тревожно, противоречиво, напрегнато. В „...тоя свят сред битки нечовешки / най-трудно е Чо-

вед да си останеш...“, пише авторът в текст с посвещение: „Към моите студенти“ (MAGISTER DIXIT/„Учителят каза“, лат., с. 164). С грижа за бъдещето на младите хора, той непрестанно се съмнява: „И на какво успях да ви науча?“ Вълува се дали е намерил „посоката“ към тях, постигнал ли е желаната цел: „Дано съм казал нещичко човешко, / та корен във душите да прихване“. Макар в забързания ход на ежедневието: „Май времето за нищичко не стигна...“ (с. 164). А то тече и отминава. И година след година, стават „все по-кратки часовете“, а „Все по-самотна е душата“ („Въздишка. В памет на Николай, съученик и приятел“, с. 134)...

Градежът на книгата включва 14 цикъла: *Scripta manent* („Написаното остава“; *Vita via est* / „Животът е път“; *Proprio nomine* / „От свое име“; *Nutritum spiritus* / „Храна за духа“; *De profundis* / „От дълбините“; *Ab imo pectore* / „От душа и сърце“; *In memoriam* / „В памет...“; *Crede quod habes, et habes* / „Вярвай, че имаш, и ще имаш“; *Magister dixit* / „Учителят каза“; *Memento* / „Помни“; *Omnnes viae Romam ducunt* / „Всички пътища водят към Рим“; *Miserere* / „Помилуй“; *Fabula docet* / „Приказката учи“; *Traduttore, Traditore* / „Преводачо, предател“ (с преводи от руски и немски език). Тази структура е вмесена в своеобразна усложнена рамка. В началото са изведени *Prolegomena* / Предисловие – „Доверете се на поета“, от доц. Емануела Мутаfoва (11.06.2024 г.), както и въвеждащо стихотворение от Добрин Паскалев – *Lectori benevolo salutem* / „Поздрав към благосклонния читател...“, с епиграф – цитат от Микеланджело Буонароти (с. 7). В края са обособени: *Curriculum vitae* / Биография на автора – доц. д-р Добрин Паскалев, д.м. (с. 280 – 281); *Gratias ago* / Благодарност, скрепена с цитати от Жан-Батист Масийо (1743 – 1818) и Плавт (250 – 184 г. пр. Хр.) (с. 282), за да се завърши с авторското обръщение към читателя (в стих) – „За финал“ (с. 283). Има уточнение, че посредством дадените по страниците QR кодове в You Tube може да се слуша музика, вдъхновена от стихотворения на поета, а също и класически произведения, създадени по оригиналите на преведените текстове (с. 291).

Наситена смислово и емоционално, книгата „На думите пред скрития олтар“ е тъжна и усмихваща се (не – весела), повече скептична, но опазила вярата и надеждата. Излъчваща любов, изповедно-молитвена е тя. Поезията в нея – и авторска, и преводна, е пътуване към себе си, връщане в спомени и бленуване за бъдното. С усещане за идеята късна есен и зима в човешкия живот, за приближаващия земен край. Текстовете са опит за проникване в дълбините на сърцето и в най-светлите полети на душата. Посветена на „скъпите хора“, които вече ги няма, „и на тези“, с които все още го среща денят. Признание и благослов изрича поетът: „Липсват ми! Почивайте в мир!“ – към едните, и „Обичам ви! Бъдете с мен докрай!“ – към другите. В този смисъл книгата е помен, поклон пред свидните покойници, но и заръка към онези, които ще останат след Поета – като посветените „На Диана“ две творби: „След мен“ (с. 61) и „Когато“ (с. 75). Книгата е

напомняне, че животът е кратък и на човек не му е нужно много, за да бъде щастлив. Посредством дистанционно ситуираната анафора „защо“ поетът поставя най-важните въпроси, над които е добре да помисли човекът, за да постигне своя вътрешен мир и душевен покой („Вълкадин. На Диана“, с. 55).

Може да се каже, че „На думите пред скрития олтар“ е книга *Pro usu proprio* („За собствено ползване“, лат., с. 131). Размисляне на Добрин Паскалев за своя житейски път. За професионалните му изяви на лекар и преподавател. За творческите вдъхновения на поет и преводач. Авторът отчита разноликостта от дейностите и двойствената природа на интересите си: „Е, Докторе, какво тук всъщност беше? / Дали бе лекар вест, или поет?“ (с. 131). Посредством наслагване на риторични въпроси, търси основанията и допирните точки в тази разноликост: „Нима душата си на две делеше, / как двете половини скрепна в теб?“ Мислейки посредством сакралното знание, за себе си той определя изпит и проверка: „Нима не знаеш ти от Книга свята – / докрай не можеш да си все слуга / на двама господари на земята?“ Като всякога помни Смъртта, с поглед към идващия земен край и прехода към Вечността, Добрин Паскалев засилва драматизма във възходяща градиация: „Та как по пътя раздвоен ще стигнеш / до она, на Небето, божи праг?“ Същевременно примирен, в смирение изрича: „Навярно тъй ще си отида – грешен!“ (с. 131), и като изповядва вярата си в Бог, приема всяко Негово решение.

Знае, че „когото Господ обича, него наказва и към него благоволи“ (Притчи Солом. 3:12). Затова приема двойствеността на призванието си за изпитание и дар: „А Той, да ме изпита, ме обрече / със две души да бъде надарен!“ (с. 131). С чувство за дълг и с благодарност поема професията на Лекарят: „обременя исках да спася / и молах все Съдбата от Небето / да спре ръката с черната коса“ (In spe / „С надежда“, с. 11). Но и да твори, да бъде Поет: „Понеже промисъл неведом божи / ръката ми да пише отреди, / а няма как съдбата да отложиш“ („Поздрав към благосклонния читател...“, с. 7). Затова е изборът: „На думите, на думите залагам“ („Керваните на думите“, с. 14). И с поглед напред, към Вечността, Добрин Паскалев още в началото прави уговорка: „...затуй реших на тоя лист да вложя / тъга и смях, надежди, страх, съзми / и може би – съдба! – ръката божа / от смърт написаното ще спаси“ („Поздрав към благосклонния читател...“, с. 7).

Началото провижда края си. Остава Любовта – към деятелност и интереси, към близки и познати, към Живота. Така човек спокойно може да върви „уверен към Безкрая“ („Спомен за Любовта“, с. 108).

1. БАРТ, Ролан. Елементи на семиологията. – В: Семиотика. Между нещата и думите. Акценти. Съст.: Иван Младенов. София: Наука и изкуство, 1991, с. 44.

2. МЛАДЕНОВ, Иван. Семиотика, сега! – В: Семиотика. Между нещата и думите. Акценти. Съст.: Иван Младенов. София: Наука и изкуство, 1991, с. 30.

3. КУПЪР, Дж. К. Енциклопедия на традиционните символи. София: Изд. „Петър Берон“, 1993, с.149; НИКОЛАЙ, Макариополски епископ д-р; СЕРАФИМ, архимандрит д-р. Нашата вяра. Священна история на Стария и Новия завет. Православен катехизис. Православно богослужение. Варна, 2006, с. 262.

ОТЧИТАНЕ НА ДЕСЕТИЯ ЮБИЛЕЕН НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ „АТАНАС ЛИПЧЕВ – 2024“

От с. 1.
Авторите все повече се фокусират не само върху лични, семейни и интимни, а най-вече към социални теми. Разказите свидетелстват за екзистенциалната несигурност на новото време и факторите, които застрашават оцеляването на човешките индивиди и на нацията, към която принадлежим. Сред пръснатия по света български народ в този болен и охладнял свят, в който човешките ценности останаха далече, ние, хората на словото, се опитваме да противостоим на това и се стараме да облагородяваме душите на следващото поколение. А прави впечатление, че душата е широка само тук, на родна земя. В чужбина винаги запзават коричката топъл лед, колкото и да се познават. Литературата жили, наранява, разтърсва, кара те да се замислиш, да съжаляваш, да разбереш слабостите и грешките си в днешния материален и дори понякога и циничен свят...

Тази година получихме 118 текста от цялата страна – София, Варна, Пловдив, Русе, Казанлък, Стара Загора, Бургас, Севлиево, Елена, Мездра, Попово, Кърджали, Шумен, Велико Търново, Горна Оряховица и много други градове и села, както и отвъд граница – от Испания и Норвегия. Прави впечатление участието на много млади хора, които успешно заявяват своята позиция по наболели въпроси. Участниците в тазгодишния конкурс са на възраст от 18 до 80 години, като авторите на възраст от 18 до 30 години са 13. Получените текстове бяха оценени на анонимен принцип от компетентно жури. Както вече сме споменавали в предишните издания на конкурса, това дава възможност да бъдат оценени творбите на нови млади автори, художествената стойност на техните текстове и тяхното разказваческо майсторство.

Катя Вангелова и наградите от Десетия национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев – 2024“

От получените 118 разказа журито селектира 16 най-добри, които бяха наградени със следните парични и предметни отличия:

1. Първа награда и 500 лева – за разказа „Липов цвят“, автор: Галя Симова, Варна.
2. Втора награда и 300 лева – за разказа „Магаричката, която искаше да се омъжи“, автор: Христина Михайлова Панджаридис, с. Гара Елин Пелин.
3. Трета награда и 200 лева – за разказа „Завеса“, автор: Даниел Димитров Донев, София.
4. Първа поощрителна награда

и 100 лева – за разказа „Хала дъждовница“, автор: Мария Илиева Димитрова, Кърджали.

5. Втора поощрителна награда и 100 лева – за разказа „Кръг от двама“, автор: Марта Радева, София.

6. Трета поощрителна награда и 100 лева – за разказа „Сребърен курсум срещу силите на мрака“, автор: Светла Стефанова Дамяновска, Мездра.

7. Четвърта поощрителна награда и 100 лева – за разказа „Закрилникът“, автор: Светлана Стоянова Йонкова-Андреєва, Со-

фия.

Доцент д-р Деница Веселинова Янева, председател на Асоциацията на графичите – Варна, и заместник-декан на Факултета по изобразително изкуство във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, където е преподавател към катедра „Рисуване“, дарява три графици за юбилейни поощрителни награди:

8. Първа графика – за разказа „Баба я няма, няма я вече“, автор: Мартина Емилова Стоева, Радомир.

9. Втора графика – за разказа

„Сънищата“, автор: Теменужка Сакърова, с. Горски Сеновец, община Стражица.

10. Трета графика – за разказа „Отшелничка за една нощ“, автор: Диана Славчева Фъртунова, Бургас.

Фондация „Слово“ и Стела Рускова присъждат две награди:

11. За разказа „Параелис за Господ Саваот“, автор: Мира Благоева Петкова – Папо, Пловдив – комплект книги от Фондацията.

12. За разказа „Оцеляване“, автор: Валентин Попов – Вотан, София, картина.

13. Наградата на Радио Варна получава разказът „Песента на белите лебеди“, автор: Магда Любомирова Борисова, гр. Елена.

14. Наградата на галерия „Арт Маркони“ и Ваня Маркова е за разказа „Косите на изгрева“, автор: Ганка Филиповска, Варна.

15. Наградата за най-добър млад автор – картина от художничката Галина Христова, е за разказа „Шапкарицата на Мадам Шейтан“, автор: Александра Данаилова Маринова – на 29 години, Русе.

16. Наградата за най-редовен участник и най-верен почитател на конкурса – картина на художничката Цвета Тотлякова, е за разказа „Щъркели в село без черква“, автор: доктор Веселин Василев – Виконт, Шумен.

Отличените 16 разказа бяха отпечатани в книгата „Най-доброто от Десетия национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев – 2024“. Сборник на Соружението на писателите – Варна“ (Варна: Издателство МС, 2024), ISSN 2815-5467. По екземпляр от книгата получиха всички наградени автори. А първите три разказа постапно ще бъдат публикувани в представителното издание на организацията – вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“).

От с. 1.
Никой не обича да говори за причините, които са го отбили от коловоза на „нормалния“ житейски път и са го довели на Острова – „парче земя, заключено между стария канал на север и новия канал на юг“, на запад граничещ с езерото, а на изток с морето. Единственият път, който го свързва със суетния живот на големия град, е вече неподвижният и обречен мост над стария канал, построен от германците преди войната, а през седемдесетте отнесен от един пиан руски капитан. Всеки въпрос за историята на несретниците се приема от тях като агресия. Така е било и в затвора, след който Кирето е избрал Острова. Само в граничните моменти, когато Любовта или близкото присъствие на Смъртта свалят преградите между човешките души, той и Професора заговорват като на изповед“.

Задъханото, динамично по-вествование, изпълнено с недоизказаност и интригуващи събития, белязани от сянката на минали грешки и престъпления, грабва още от първата страница на романа. И ако в началото ти се струва неестествено „интелигентска“

речта на един отхвърлен от обществото без-

домник, с всяка следваща страница осъзнаваш трагедията на посочения от пръста на Съдбата съвестен и чувствителен човек. Като натоварена със заплетен в месинените ѝ мрежи паламуд фустанела, напрегнатият сюжет постепенно освобождава тайните, разплита загатнатите с няколко думи или изречения сложни възли на човешките съдби. Кой ли от нас не е преживявал страха, че всичко, което е постигнал с толкова труд, интелигентност, саможертва, може в един ден да се срути? И какво му остава на онзи, чиито страхове са се превърнали в реалност?

„В тухларната бе адска жега, а зимните нощи студени, сънищата ми бяха студени... Продължавах да се изненадвам, че все още съм жив, бог ли ме бе забравил, та не ме прибираще, или него просто го нямаше, не знам.“ Спомените на Кирето от този род обикновено предхождат фрагментарната изповед за онова внезапно „озъбване“ на Живота, което може да вкара в затвора един порядъчен човек. С висше образование и здраво семейство от „пчелички работ-

В МРЕЖАТА НА ЖИВОТА

нички“, от мравки в градината на живота. И това прокълнато пространство, с цялата жестокост и цинизъм на битието си да бъде преживяно като единствено убежище в тоя момент: „Сега си мисля, че ме спаси затворът. Осъдиха ме на две години [...] Останах страшно разочарован от присъдата – надявах се да е поне двадесет години.“

По-голямата част от сюжета на романа разказва за едно подтикнато от алчност, обречено пътуване на риболовна мауна сред нестихващата морска буря. И за безнадеждността на изгарящата и умъртвяваща улова жега на самотния морски съд след това. Именно тази основна нишка заплита сложната мрежа на спомените и реминисценциите; на желанията, страховете, егоизма, честолюбието, борбата за власт, гнева, отчаянието. И всичко това – разказано със завидната вещина на автор, който не само е виждал, а и живял сред своенравното, едновременно щедро и неумолимо море: „Вдишвах с наслада морския въздух и комай забравих за обещанието си никога повече да не се кача в лодка, ако господ се смили да стъпя отново

на твърда земя. Морето е магия,

който веднъж е близнал от солта ѝ, трудно може да се освободи от нея, трудно може да се обясни, само посветените го усещат – с всяка фибра на тялото си, със сърцето си, с душата си... Не знам любов ли е, карма ли е, какъв дявол е, знам само, че е неустоймо и привлекателно като женска пазва...“

Голямата „маргинална литература“

Чрез саморефлективния вътрешен монолог на главния герой в романа „Фустанела“ проникновено е изследван механизъмът за самозащита, който се включва, когато ни постигне непосилна за разума ни беда. Най-напред отказваме да приемем случилото се; после се опитваме да облекчим себе си, натоварвайки околните с нашата вина: „...може би все още има някаква надежда, струваше ми се абсурдно и невъзможно човек да умре толкова лесно [...] казвах ѝ на Виктория, че гаражът е убийствено тесен...“. И все пак накрая се принуждаваме да погледнем истината в очите. Впрочем това се случва само на силните.

Екзистенциалната пробле-

матика, универсалните послания и съзвучната с тях поезика на „Фустанела“ предполагат широка читателска аудитория. За съжаление точно неспособността на повечето хора да проникнат отвъд видимостта на т. нар. реалност, и зальгалките като материално благополучие, власт, обществен престиж и слава обричат подобни произведения на маргиналност. Но именно сред тази маргинална литература, останала отвъд светлината на прожекторите, могат да бъдат открити гениални прозрения за изменчивата и непредвидима човешка съдба и за сложните взаимовръзки между житейските събития. Хората, готови винаги да се нахвърлят на всекиго, извършил „убийство поради непредпазливост“, не искат и да чуят за „жертвите“ и „палачите“ от „Чумата“ на Камно, които всъщност също са жертви. Не искат и да знаят за тънкото „въже, опънато над пропасти“ на Ницше, по което всички ние се движим. И подобни силни, драматични образи като Кирето от „Фустанела“, сливащи в едно жертвата (която е готова да крещи: „Смърт на убиеца, който ми почерни живота!“) и палача, могат

На с. 11

От с. 11 да кажат много на обществото ни. Защото неговите мрежи са пълни с отровния улов на омразата, в която всички се заплитаме, без дори да се досетим да потърсим спасителния кораб на милостта.

А в романа на Атанас Липчев него, спасителния кораб, го има. Идва с избора на Професора да върви по пътя на Молитвата, макар да съзнава, че му е трудно да

се бори с омразата, натрупана в собствената му душа. С Кирето, разбрал, че „животът е една огромна, потрепващо внушителна и мръсна фустанела“. И макар да знае, че тя се е проснала по всички пътища на земята и няма как да ѝ избягаш, той се решава най-после да погледне в очите онова, от което е избягал на Острова. Тръгва по пътя

В МРЕЖАТА НА ЖИВОТА

на чучулигата към гробището на Тополите, с надеждата, че някой ден Той ще се сети да му покаже новия път. Отвъд Фустанелата: „...а дотогава ще си нося кръста“.

Авторът на този роман, когато едва сега – с голямо закъснение, открих (някои справедливо го сравняват с Хемингуей[1] и Стайнбек[2]), от няколко години е

От в. д. И защо ли, оплетени във Фустанелата,

пропускаме край себе си и превръщаме в маргинална една първокачествена литература, която – при наличието на добри преводачи – може да се превърне в част от нашето лице пред света?

[1] ЕНЕВ, Деян. Няколко

думи за Атанас Липчев. *LiterNet*. Електронно списание. 20.03.2011, № 3 (136). Available from: https://litenet.bg/publish13/d_enev/atanas-lipchev.htm.

[2] ГАВРАИЛОВ, Ванилин. Българският Стайнбек написа „Фустанела“. *Откровения*. Уебсайт. 02.03.2010 г., 19:12 ч. Available from: <https://otkrovenia.com/bg/eseta/bylgarskiyat-stajnbek-napisa-fustanela>.

СЪБИТИЯ

На 18 юли 2024 г. в Дома на онкоболните (ул. „Селиолу“ 26) – Варна, Свилен Лапаков – Лапакъ, представи своя поезия в поетичен маратон.

На 22 юли 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бе открита уникалната по характер изложба на Елвира Самойленко – „Тайните на Черно море“. Експонатите са създадени от изхвърлени от морето камъни, парчета дърво, отдавна ръждясали тел и синджири, остатъци от газени лампи, катинари, дори някогашна ютия за жар, но и малки кубчета захар. От никому ненужните на пръв поглед отпадъци Елвира Самойленко е създала изненадващи образци на изкуството. Събитието бе открито от Владимир Стоянов, а Радко Мурзов представи изложбата.

На 27 юли 2024 г. в градината на храм „Св. архангел Михаил“ (ул. „27 юли“) бе открита изложба – Градски пленер за деца от 7 до 18 години – 2024, организирана от Община Варна, Духовно-просветен център „Св. арх. Михаил“ и Детска школа по живопис – Радко Мурзов. Изложбата бе под наслов „Колко са чудни делата ти, Господи!“ и представи рисунки, изразяващи детския поглед към религията и духовното.

На 9 август 2024 г. бе представена включената в програмата на варненската Алея на книгата – 2024 (2 – 11 август) книга на Стефка Маркова-Маринова – „Долината на сърцето. Фрагменти и стихотворения“ (София: „Ина“, 2024). Премиерата откри издателят и главен редактор на Издателството за детска литература „Ина“, автор на приказки – Георги Колев Цонев. Книгата представи Ваня Колева. Стефка Маркова-Маринова сподели размисли по повод сътворяването и подготовката на своята книга. Марин Бояджиев изрази впечатления като пръв читател и редактор. Последваха изказвания на Елка Няголова, Катя Вангелова, а предизвикателство към гостите беше възможността всеки да прочете случайно отворен или избран текст от книгата.

На 9 август 2024 г., по линия на Алея на книгата – Варна (2 – 11 август 2024 г.), читателите се срещнаха с фентъзи света на Габриела Плочева и нейните книги „Огън и злато. Предсказанието“ и „Огън и злато. Принцът на мрака“ (Издателство „Лексикон“). Книгите бяха пред-

ставени от журналиста и поет Юлиан Атанасов.

Като част от събитията на варненската Алея на книгата (2 – 11 август 2024 г.), на първа шатра – „Варненски издателства“, присъстваше едно издание с кауза – книгата на к.д.п. Борислав Арнаудов – „Скритата истина“ (Варна, 2024, издание на Фондация „Старият капитан разказва“).

На 16 август 2024 г. Сдружението на писателите – Варна, се включи в тържествата по повод празника на града – 15 август, с музикално-поетичната вечер под наслов „Лиричен бриз във Варна“. Събитието се проведе на сцена „Раковина“ в Морската градина. Откри го певицата Кичка Христова с песента „Слънчева моя Варна“ (по текст на Дора Ефтимова; музика и аранжимент – Петър Песев). Изявиха се автори от Варна и гости от София, Шумен, Бургас, Ямбол, Тополовград. Участваха бардове от страната. Прозвучаха интересни творби, при добра организация и пред многобройна публика.

На 17 август 2024 г. в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ 11) – ден втори от музикално-поетичния празник „Лиричен бриз във Варна“. На малък коктейл гостите от страната представиха свои творби.

На 28 август 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бе представена новата (19-а поред) книга на к.д.п. Борислав Арнаудов – „Скритата истина“ (Варна, 2024), посветена на живота на полския крал Владислав III Ягелонски – Варненчик. Премиерата имаше благородна кауза – средствата от продадените книги да подкрепят създаването на скулптурния ансамбъл „Последният мостик на Стария капитан“.

На 9 септември 2024 г. в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ 11) бе представена новата книга на българския журналист, писател и бард Ивайло Диманов – „Амфибрахий в До мажор“ (Изд. „Клепсидра“, 2024), с участието и на Мария Радкова. Водеща: Катя Вангелова.

На 9 септември 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бе открита изложбата „Вдъхновения от старите къщи“ – изложба на хайга (фотография или рисунка с хайку текст), осъществена под патронажа на Японското посолство в Република

ХРОНИКА

Продължава от бр. 3 (412), 2024 г.

България. Организатори във Варна са Българският хайку съюз и Сдружението за икебана „Кагецу“. Модератори на събитието: Зорница Харизанова, Венелина Петкова и Станка Бонева. Изложбата е разработена в две теми: в контекста на традиционния български бит и в контекста на модернистичния стил, чрез вложени умения от изпълнителите, посветили се на различни изкуства. Изложбата на хайга на Българския хайку съюз включва 45 броя авторски творби (фотографии и рисунки) с хайку на запазени стари български къщи, техните архитектурни елементи и интериор, както и на необитаеми, рушащи се къщи, които носят обществена или лична (за отделния автор) стойност.

В периода 11 – 15 септември 2024 г. във Варна се проведе 66-ият конгрес на UMEM (Union Mondiale des Écrivains Médecins) – Международният съюз на лекарите писатели към ЮНЕСКО. В литературната програма участваха шестима лекари – писатели от Варна, и трима студенти – медици от МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Сред делегатите на конгреса, които са и членове на нашето Сдружение на писателите, бяха: доц. д-р Добрин Паскалев, д-р Веска Дучева и д-р Христина Божинова-Димитрова, която участваше също в Организационния комитет.

На 27 септември 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) съвместна изложба – акварелна живопис, откриха Светлин Трендафилов и Радо Галаганов (Радослав Георгиев).

На 27 септември 2024 г. в галерия „Арт Маркони“ (Варна, ул. „Охрид“ 22) и с домакинството на Ваня Маркова, поетът Божидар Богданов представи новата си стихосбирка „Изгреви, залези...“ (Изд. „Факел“, 2024). За книгата говори д-р Владимир Стоянов, със специално участие в изявата на проф. д.ф.н. Сава Василев.

На 28 септември 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22) бе финализиран Десетият юбилеен национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев – 2024“, като цяло осъществен с финансовата подкрепа на Община Варна чрез Фонд „Култура“. Темата за конкурса през тази година беше:

„Сънуваше, че тази нощ му е последна. Че утре вече няма да го има на Божия свят...“ (Атанас Липчев, „Тежки пари“). На отличените бяха връчени грамоти и награди. Представена беше книгата „Най-доброто от Десетия национален литературен конкурс за разказ „Атанас Липчев – 2024“. Сборник на Сдружението на писателите – Варна“.

На 3 октомври 2024 г. в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ 11) се проведе приемане на нови членове в Сдружението. Бяха приети четирима автори: Бисерка Алексиева; Галя Симова; д-р Христина Божинова-Димитрова; Джанино Даскалов.

Втората част от вечерта започна с поминални слова за Иван Овчаров (18.VIII.1959 – 14.IX.2020) и Емил Иванов (3.III.1957 – 17.III.2010). Скъпи наши гости бяха г-жа Мария Гроздева, съпруга на И. Овчаров, и Татяна Георгиева, съпътница на Е. Иванов.

След това, като поздрав от Владимир Стоянов, прозвуча неговото стихотворение „Жречески нож“ – „Аз съм птица, / изгубила своята песен, / азбукарче безбуквено, / свърнало в тихия здрач. [...]“. Вечерта на 3 октомври продължи с общо четене по повод 1 октомври – Световния ден на музиката, поезията, на възрастните хора и на архитектурата. Свои текстове четяха както новоприетите, така и утвърдени членове на Сдружението на писателите – Варна.

На 11 октомври 2024 г. в галерия „Арт Маркони“ (Варна, ул. „Охрид“ 22) и с домакинството на Ваня Маркова, Владимир Стоянов, по повод 65-годишнината си, представи своята авторска музикално-поетична вечер „Защото красотата не умира“ – „За тези, за които поезията е песен, а музиката – преживяна поезия“.

В списанието за съвременна българска литература „Светофари“, брой 3, 2024 г., продукт на издателство „Многогласие“, редакторите Ивелина Цветкова и Даниел Меразчиев представиха стихотворението „Привечер“ на д-р Веска Дучева.

На 24 октомври 2024 г. в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ 11) се проведе редовно Общо отчетно-изборно събрание на Сдружение на писателите – Варна. Избран беше

нов Управителен съвет в състав: Марин Урмуов – председател, и членове: Катя Вангелова (зам.-председател), д-р Ваня Колева (гл. редактор на в. КИЛ), Даниела Паскова и Свилен Лапаков.

На 24 октомври 2024 г. в Литературен клуб „Перото“, София, бе премиерата на книгата на Галя Симова – „Кокичето от старото училище. Разкази“ (София: Академия „Знание“, 2024).

На 28 октомври 2024 г. в Арт салона на Радио Варна (бул. „Приморски“ 22), като финално събитие на българската част от XVIII международен фестивал на поезията „Славянска прегръдка“, бе проведено Литературно поклонение за Пейо К. Яворов. Поводът е честване на 110 години от гибелта на поета и 70 години Къща-музей „Пейо К. Яворов“ – Чирпан. В събитието, вдъхновено и организирано от г-жа Елка Няголова, се включиха мнозина автори на Сдружението на писателите – Варна.

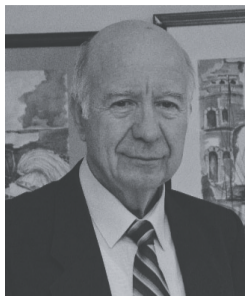
На 3 ноември 2024 г. в концертната зала на Тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ – Варна, се проведе първото издание на Международния фолклорен фестивал „С песните на Кичка Христова“. В състезателната част се включиха участници от 4- до 94-годишна възраст. Те бяха оценявани от жури в състав: Юлия Цанкова (журналист) – председател, и членове: Станислав Пенев (поет), Петър Кирилов (народен певец и диригент), Величка Станева (народна певица), Марин Маринов (продуцент), Атанас Илиев (композитор), Николай Чапански (журналист). Водеща беше Галя Асенова (актриса, автор и водещ на предаването „От българско по-българско“, излъчвано по тв СКАТ). В тържествената част по награждаването Кичка Христова изпълни песента „Слънчева моя Варна“, по текст на Дора Ефтимова и музика и аранжимент – Петър Песев. Самата Дора Ефтимова прочете свое стихотворение, посветено на народната певица – патрон на фестивала.

На 7 ноември 2024 г. в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ 11) авторите от Сдружението на писателите – Варна, представиха свои творби, с които бе отбелязан Денят на народните будители – 1 ноември. Всички склонихме глава в памет и почит пред великите предходници.

Следва

Много е важно младият човек да има подходяща за него професия, да му е присърце, да отговаря на неговите мечти, възможности и наклонности. Основата на тъй нареченото „професионално ориентиране“ е всеки да е наясно със себе си – какво иска и къде може да го получи.

Ако например искаш да не се озорваш много, да ти тече си-

гурно високата заплата и стажът за пенсия, да те ухажват с подкупи, обществени поръчки и проекти, да си на шланга на финансови потоци, търси място в държавната администрация! А места бол – министерства, агенции, дирекции, комисии, общини, службици.

Ако ти се удава да послъгваш, да увърташ и манипулираш истината, да си уж на ръба на за-

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

кона, за да кяриш де от когото ти падне, ти си само за магистратурата. Изборът е богат – прокурори, съдии, нотариуси, адвокати.

Ако ти се удават далаверите и пазарлъците, ако искаш да удряш в кантара, да продаваш смет за сливи, да ти текат проценти и комисиони, търговията е за тебе. Къде ли не – като се започне от кварталното магазинче, през мо-

лове, маркети, шоурумове, борси, складове, та до панаири, дружества и централи.

Ако имаш плочки на корема, владееш бойни изкуства и обикновения пердах, ако искаш полезно да се омешаш с претъпния свят, ти си само за полицията.

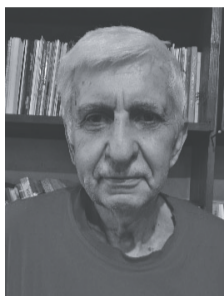
Ако искаш да преследваш контрабандата с наркотици, цигари, алкохол и най-вече да я изпреварваш по печалби, митниците са твоето призвание.

Ако искаш да преливаш от

пусто в пълно, иначе казано, с празни думи да си пълниш джобове, а парите да ти падат направо от небето, има и такива поприща – общества, фондове, бордове, съвети, организации, дружества, институти, агенции.

Сигурно ще има и такива, дето се колебаят, дето ги привлича всичко това, но не могат да си изберат. Има лесно, дори там е най-лесното, защото там има всичко от това. Да се хвърлят смело в политиката!

ТУРХАН РАСИЕВ

ХАЙКУ – ХАЙКУКУРИГО

Беше толкова алчен,
че сам си изяде
големите мечти!

*

Не ме питайте!
Не смея да кажа
откъде ми иде куражът...

*

Като жива мишена,
стоя отдавна пред вас.
Ако аз съм ви целта –
дайте ми средствата.

*

Нито те хвалят.
Нито те хулят.
Нито те калят.
Значи, никакъв не си!

*

Охлюви, стройте се!
Бързо пребройте се!
Равнение по върховете!

*

Чуй песента на Славея!
Чуй и запиши!
После я преведи на езика
на Свраките!

ЕПИГРАМИ

СРЕЩУ КУПУВАНЕ НА ГЛАСОВЕ

Може и да не е много редно,
предлагам в кръга на шегата:
да въведат Извънредно
положение в страната!

ПАРТИЕН ДЕВИЗ

Такъв партиен девиз
достигна до мен:
„Да разорим България
за един ден!“

ПРИЗИВ

Това чувам нощ и ден:
– Дайте да дадем,
поне за кадем.
Но – първо на мен!

УСПОКОИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Тук, между нас да си остане,
Народът ни не иска да
въстане.

Защото, щом правителството

падне,
ще дойдат по-алчни и по-
гладни.

ДОНКА КОЛЕВА

ПОСЛЕДСТВИЕ

Търкулва се кълбото,
после се заплита...
„Не е ли тъй с живота?“ –
понякога се питам!

ПОКАЗНОСТ

Отдалеч личи си доста,
как вири едрата си пазва.
Щом главата ѝ е „постна“,
което има, туй показва!

ШАПКАТА

На всеки Бог глава е дал!
А той на сянка я научи!
За тая шапка ми е жал,
която на глава не случи!

ПЪЛНОЛУНИЕ

Цяла вечер към небето,
гледам пълнолуние.
А в ума ми и в сърцето –
тежко пълнолуние!

БЕЗ ПРЕГРАДИ

Мисълта прегради няма,
като наводнение!
Кой я има, кой я няма,
туй е под съмнение!

РЕАЛНО

И на всеки днес е ясно,
„без бръмбари в люпилника“,
семейството е клетка тясна,
а светът – зверилник е!

НАГРАДЕН

Предсрочното си е победа,
щом работата свърши!
Награден е, който гледа
друг, като я върши!

ВЕНЦИСЛАВ БОЙЧЕВ

НЕЗАВИСИМОСТ

Дали ще я заслужим,
на други като служим?
И днес на родната България
отвън подготвят ѝ сценария.
Ако се пишем независими,
четат ни конско –
да сме хрисими.

АВТОРСКИ ПОГОВОРКИ

с ехо
Кредит който тегли,
по принуда тегли.

За да бъдеш с гърло сито,
не пресявай като сито.

От марша ни победен –
народът все по-беден.

Наш`та преса –
все под преса.

Цветя даряват ли се без
причина,
си има сигурна причина.

Седнеш ли на „трона“,
пази те закона.
Паднеш ли от „трона“,
гази те закона.

Всичко става, както трябва,
нищо вече щом не трябва.

Политиката се бистри
във води, не много бистри.

Нишката на паметта се къса,
паметта ако е къса.

ХРИСТО НЕДЯЛКОВ

НОВОБУДИТЕСКА

В какви времена живеем –
коварни, трудни!

Но пък мисли как да оцелеем,
държат ни будни.

КЪМ БУДИТЕЛЯ

Народецът заспал
как ще го събудиш!
И ако е взел-дал,
всуде ще се трудиш.

ОТ ЕДИН БУДИТЕЛ

Вместо примирен да блея,
открих начин да богатея –
от реклама с мои строфи
на маркови пантофи.

БУДИТЕЛЯТ НАРОДЕН

Веднъж поне, на своя ден,
е тачен и прославян.
И тъжна реплика от мен –
но в други дни – забравян.

МАЯ ЦЕКОВА

СВОБОДЕН НАРОД

Живеем под свободни
небосклони
и за миналото
няма как да жала:
творецът днес никой
не го гони –
властта е заета
да гони Михаля.

ЖИВОТЪТ Е СЦЕНА

Животът ни е още
възрожденска сцена,
въпреки че вече много време
се мина:

в България все още плаче
Геновева,
а Изгубена Станка мие чинии
в чужбина.

ДИЛЕМА

Смяташ, че това ти е дългът,
а после гледаш с поглед унил
–
но как да вкараш човек в
правия път,
когато светът се е изкривил?!

СРЕЩА НА НАШЕНКИ

Мене гледа, тебе види,
трета търси да завиди.

Заспали чувства се събуждат,
събудена злоба не заспива.

Ако искаш ближните ти да
страдат от безсъние,
събуди завистта им.

Започнеш ли да стоиш със
скръстени ръце, сам вече си
сложил кръста си.

Изобилието от подправки
при добри думи превръща
казаното в безвкусна чорба.

Времената се менят.
Налагането на временното
е вечно.

НЕНЧО ЧУКЛЕВ

Ако ме попитат, коя от сво-
бодите си най ценя, ще отговоря
без да се замислям - аноним-
ността. Сигурен съм, че всички
световни звезди, милиардери,
галеници на съдбата, знамени-
тости биха дали голяма част от
състоянието си за щастието на
мъничко анонимност, особено
в днешно време. Горките, какви
зложници и роби на извест-
ността си са. Сравнявайки се с
тях, аз съм и вятърът и морето и
птицата и небето.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Д-р Ваня Колева – главен редактор

Станка Бонева, Валентин Димитров,

Петър Стойков, Турхан Расиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“)

с благодарност приема дарения. Банковата ни сметка е:
BG64UNCR96601009650800 – UNCRBGSF – „Уникредит Булбанк“.

Издавателство МС ООД, Печат: Разград, „Полиграф“ ООД

месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

Адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. „Крале Марко“ 11,
e-mail: kil2009@abv.bg, sdrujeniepisatelivarna.bg

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Фонд „Култура“ на Община Варна.

Вестникът се издава с подкрепата на дарители